

BEKİR YILDIZ

ALMAN EKMEĞİ

Bekir Yıldız

ALMAN EKMEĞİ

HİKÂYE/RÖPORTAJ

CEM YAYINEVİ

Dizgi: Asya, Baskı: İshak Matbaası
İstanbul, 1975

EKMEKLE KÖREBE OYNAYANLAR

Bavulumu kapıp koşuyorum. Walldorf istasyonu burası. Otobüs hazır. Binebilirim hemen. Kasaba uzakta değil. Giderim Alman arkadaşımın evine. Geleceğimden haberli o. Oturuyorum bir kanapeye ama. Yaz yağmurudur diye pencereler açık. Walldorf'u görüyorum, biraz puslu da olsa.

İki gündür trendeyim. Yorgunum. Oturup kalmam, yorgunluktan ötürü değil. Başka şeyler var şimdi, Almanya'yla arama girmiş. Bunları yaşamak, sindirmek istiyorum yüreğimde.

Walldorfun yol ağzına bakıyorum. On yıl önce çalışmaya geldiğim, dört yıl çalıştığım fabrika gene orada. Büyük, çok büyük bir timsal gibi duruyor öylece. İçi emekçi doludur bu saatte. Benim zamanımda, üç bindik. Beş bini aştığını duydum. Beş bin anaç kuş. Ya da beş bin kanadı yolunmuş kuş bunlar. Ben de onlara katılmışım. Tıka basa doymuş timsahın çevresinde dolanmışım ilkin. Sonra benden önceki kuşlara uymuştum. Timsahın açık, vahşi ağzına yanaşmışım. Kıpırtısız duran diş etleri ara-

sındaki yemek kırıntılarını, öteki emekçi kuşlar gibi didikleyip rahatlatmışım timsahımızı.

Anayurtta aç kalan karnımın doyması, böyle başlamıştı işte.

Şurada, şu raylar üzerinde durmuştu gene tren. İnmiştik otuz iki soydaş. Bin, iki bin, belki de üç bin kilometre ötelerden buralara taşıdığım görünmez, ama her an acısı duyulan kırbaç darbeleri de vardı sırtımda. Bu, benim sınıfımın kaderi. Köleydim ben. Nasıl bir köle ama? Toprağından zorla sökülüp gemilere kırbaç, silâh gücüyle doldurulup kiloyla satılan bir köle mi? Toprağında, kendi efendilerinin zulmünden kaçmak zorunda olan azap mıydım? Yoksa, pek çok sorunu, ülkemde çözümlenmek varken, işin kolayına kaçan bir yanaşma mıydım? Hangisi olursa olsun, ekmekle körebe oynayan bir soydan, daha doğrusu bir ulustan geldiğim, gerçekti ama.

Ekmeğ... O bize pel pel bakan, o elimizi dokundurduğumuz taştan, topraktan çok olabilecek ekmeğ. Şimdilerde de yurtdışına gizlenmiş. Hâlâ milyonlarca körebeci var, ekmeği burada, şu İsa'nın memleketinde aramaya hazır. Gözlerimizin bağı çözülsün, ışığa alınsın bir. Ekmeğimizi saklıyanların hilesi anlaşılmalı bir...

Yeni bir tren geldi.

Kalkıyorum yerimden. Otobüse biniyorum.

«Walldorf.»

Şoför, biletçilik görevini de yapıyor.

Oturuyorum, ön sıralardan birisine. Az sonra kalkıyor otobüs. Kıvrılıyor. Asfalttaki çizgilere uyuyor. Geniş bir yolun ağzına gelince duruyor. Ana yola katılacağız şimdi.

Yollar genişlemiş biraz daha. Çalıştığım fabrikanın önünden geçiyoruz. Fabrika da genişlemiş. Yol boyunca, kıyısından, kimi zaman yaya, kimi zaman bisikletle geçtiğim tarlaları, bahçeleri göremiyorum. Dumanlar tütüyor, şimdi bu yeşilliklerin bulunduğu yerden. Fabrika olmuş, kirazını yediğim bahçe de.

Nerdeyse ana yoldan ayrılacak otobüs. Walldorf kavşağındaki benzinciye görüyorum. Kocaman rakamlar yazılmış bezler üzerine.

«Dolar bugün de düştü.»

«Mark yükseliyor da ne oluyor sanki,» diyor ötekisi. «Benzin fiyatları artıyor durmadan.»

«Dünyada azalıyormuş petrol.»

Duruyor otobüs. Ayrılacak ana yoldan. Sağımızdaki fabrika dağılmış. Yüzlerce araba anayola katılmak istiyor. Çoğu, ilerdeki daha geniş, daha hızlı yola girebilmek için sabırsızlanıyor. Otobüs duruyor. İniyor kimileri. Bu sıra pek çok araba solluyor bizi. Üç-beş saniye kazanan emekçiler seviniyor kuşkusuz. Arabaları daha hızlı gidiyor şimdi. Daha hızlı gitmek istiyorlar. Dönüyor kimileri otobana doğru.

Oğlumun taze, onüçlük yüzünü görüyor gibi oluyorum bu sıra. İki yeğenim var. Onlar da bu yaşta lar aşağı yukarı. Bütün çocuklar, delikanlılar o yaşta oluyorlar daha doğrusu. Okulda kimisi. Çalışanları var, okumayı sürdürememiş. Küçücük, oyuncak, kitap, defter yaşındaki elleriyle fabrikaların, atölyelerin kapısını açmışlar. Omuz vermişler sonra. Minnacık paralar kazanıyorlar. Emekleri, plastik oyuncaklardan ucuz çünkü. Anayurttaki çocuklarla doluyor, Walldorf sokakları ansızın. Depolardaki benzin, her birinin kanıyla doldurulmuş sanki.

Gaz pedalı sonuna değiyor. Yeterince gitmiyor araba, arabalar. Kimi batılı emekçiler anlıyor ama, Ortadoğu'da uyanan halkların akıttığı kanlardan ötürü azaldığını petrolün. Gene kimi emekçiler, petrolün, ayakları altındaki gaz pedalına bağlanacağına, tüm halkların bilinçlenip dayanışması için ışık olmasını diliyor.

Oğlumun, sarı, ince bıyıkları terliyor, titriyor. Bütün oğulların sarı, ince bıyıkları terliyor, titriyor. Anladılar belki de: dünyada azalıyorsa petrol, petrole sahip ülkelerin halkları, haklarını yedirmek istemiyorlarsa eğer, petrolü ele geçirmiş batılı kumpanyalar adına çöllere gönderileceklerini. Gönderilip vuruşturulacaklarını, yakın bir gelecekte...

KADINLARIMIZIN
KIRKTA BİRİ
ALMANYA İÇİN GEBE

Zile basıyorum. Kısa bir süre sonra duvardan ses geliyor.

«Kimsiniz?»

Başımı çeviriyorum. Duvara monte edilmiş, delikli bir tenekeye yaklaşıyorum.

«Benim.»

«Siz kimsiniz?»

«Türküm. Müller'in arkadaşı. Sizlerin dostu.»

Tenekedeki ses kesiliyor. Bavulumu yere bırakıp bekliyorum.

«Müller yok evde.»

«Türkiye'den geliyorum ama. Uzaktan. Müller söylemedi mi size?»

«Ev-veet.»

Otomatik «tık» ediyor. İçeriye gireceğim sıra, duvarda yeni sesler duyuyorum.

«Kapıdan giriniz. Asansöre bininiz. Altı numaralı düğmeye basınız.»

«Anladım Renata.»

Altıncı katta duruyor asansör. Çıkıyorum. Çevreme bakıyorum. Üç kapı var katta. Okuyorum. Müller'li kapının zilini çalıyorum. Otomatik açılan kapılarda duyulan «cız» sesiyle birlikte aralanıyor kapı. Yüzüme kapanır korkusuyla giriyorum hemen. Hol bomboş. Hâlâ kimse görünürde yok. Bekliyorum gene. Birkaç kez Türkiye'ye gelmişti Renata. İki çocuğuyla, kocasıyla birlikte gelmişti. Nasıl karşıladığımızı, nasıl uğurladığımızı anımsıyorum ansızın. Başımı sallıyorum. Hey gidi hey.

«Müller!»

Sesim cılız çıkıyor ama.

«Arkadaşım, Müller.»

«Geliniz.»

Renata'nın sesi bu. Bavulumu bırakıyorum halle. Sesin geldiği odaya doğru yürüyorum. Kapıdan başımı uzatıyorum. Dışarısı henüz kararmamış. Perdeler kapalı oysa. Renata çocuklarıyla birlikte televizyona bakıyor.

«Şuraya oturunuz,» diyor, başını çevirmeden.

Oturuyorum.

«Hoş geldiniz.»

Sesin, televizyondan geldiğini sanıyorum. Toparlanmam uzun sürmüyor.

«Hoş bulduk,» diyorum. Renata'nın sırtına.

Başını çeviriyor ansızın. Yüzünü göremeden yeniden döndürüyor başını.

«İlginç bir konu da...»

«Müller?» diyorum, yutkunarak.

«Nerdeyse gelir Müller. Fezadan dönüyor astronotlar. Ahh, çok ilginç...»

İster istemez ben de televizyona bakıyorum. Hep bakıyorum...

Yemekten sonra şarap içiyoruz. Müller Türkçe biliyor. Tercüme bürosu da var.

«Mektubunda, benden istediklerini ayarladım.»

«İyi etmişsin. Zamanım az. Yarın başlayabilir miyiz?»

«Neden olmasın.»

«İyi.»

«Benim de bir dâvam olacak bugünlerde. Gelip dinlersin.»

«Konusu?»

«Kayınvaldem öldü ya. Onunla ilgili.»

«Sen mi öldürdün yoksa?»

Gülüşüyoruz.

«Televizyon onundu. Şu televizyon... Öldükten sonra, getirdik buraya. Karımın ağabeyi açmış davayı.»

«Dinlerim. Otto'yu da görüp konuşmak istiyorum. Sağ değil mi?»

«Sağ. Biraz daha şarap ister misin?»

«İçelim.»

Müller şarap getirmeye gidiyor. Bu sıra, balkona çıkıyor Renata. İzliyorum onu. Üç parça asıyor. Tanıyorum onları. Az önce verdiğim hediyeler bunlar. Şile bezinden yapılmış, üzerinde işlemeler olan bulûzları yıkamış Renata. Küçük kızlarının neden ağladığını daha iyi anlıyorum şimdi. Mikropludur diye, giydirmek istememiştir Renata. Yıkamış onları. Huzursuz oluyorum ansızın. Bu çocuklar hiç bir zaman bana yaklaşmak istemeyecekler kuşkusuz. Yanımdan geçiyor Renata. Gülümsüyor yarım yamalak. Ben de öyle gülümsüyorum.

Müller geliyor şarap şişesiyle. Müller orta boylu. Küçük ama parlak gözleri var. Kapitalist ekonominin hilesini sezer çoğu kez. Kuşkuludur bu yüz-

den. Karşı çıktığı zamanlar da olur. Ama fabrikasyon düşünceden ayrıldığı için, hizalanır hemen.

Bakışıyoruz Müller'le.

«İyi ki geldin,» diyor, ardından. «Güzel günler yaşıyacağız birlikte.»

«Karın, hediyelerimi yıkadı Müller,» diyorum.

«Gördüm,» diyor, yüzünü benden kaçırmak için bardağına uzanırken. «Keşke sen görmeseydin.»

Gece lâmbasını söndürüyorum. Uyuyamıyorum hemen. Oysa yorgunum. Yıllar sonra Almanya'da geçen bir gece daha... Üç-beş kilometre ötede, on yıl önce bir barakada yatmışım ilk kez. Karımı, çocuklarımı, yakınlarımı düşünmüştüm o gece. Ama şimdi; Türkiye'yi düşünüyorum. Soyutlamıyorum bana uzak olanlardan, en yakınlarımı. Bir bütün onlar. Çirkin politikacısı, hilebaz kabzımalı, naylon faturalı tüccarı, çocukları, gençleri, anayasası, mahkemeleriyle bir bütün. Taşmışız buralara üstelik. Şu yattığım evin bir kaç ev ötesinde, şu yattığım kent, komşu kentinde yüzlercemiz, binlercemiz var. Toplam bir milyon... Bütünümüz kırk milyon. Kırk anadan, birisinin çocuğu burada demek. Renata... Ulusumu umursamayan Renata'lar... Bizlerin de, biz Asyalıların da, Batının yanılmazlığı, üstünlüğü üzerine kuşumuz olsun artık. Çocuklarımızın geleceği... Örneğin benim çocuklarımın geleceği. Küçük, en küçük çocuğum... Hattâ doğacak olan... Onlar da mı buralara gelecek yoksa? Alt katta, ya da üst katta, gebe bir Almanın karnındaki çocuğun hizmetine mi girecekler? Renata'lar, Renata'ları bu duruma getirenler yargılanmalı. Ancak o zaman bizim kadınlarımız, bizim topraklarımızda, gülümsiyerek doğurabilirler, karınlarındakini. Gebe kadınlarımız... Gebe... Gebe... Gebeler...

Çantamı, pasaportumu, kimlik belgemi alıyorum. Aşağıya iniyoruz Müller'le. Arabası değişmiş. Daha doğrusu, benden sonra değiştirdiği üçüncü arabaymış bu. Biniyoruz.

«Heidelberg'de, öğrencilerin yürüyüşü var,» diyor. «Oraya gidelim mi?»

«Olur,» diyorum. «Yakından izleriz.»

Walldorfu geçiyoruz. Caddelerde tek-tük insan var. Arada bir Türk işçileri de görünüyor. Arabayla, hızla yanlarından geçmemize karşın tanımak mümkün onları. Tanınabiliyorlar işte. Kimisi boyundan, kimisi renginden. Ama hepsinin ortak bir yanı var: bu topraklarda doğmamış olmak... Yere basışları, çevrelerine bakışları bundan ötürü Türkiyeli...

Dört yıl, çoluk-çocuğumla kaldığım evin önünden geçiyoruz şimdi. Altında, Schreiber vardı. Gene duruyor. Schreiber, Almanya'nın sayılı üç-beş bakkal firmalarından birisi. Herşey iyice tröstleşmiş bu ülkede. Bakkal dükkânları da sayılı bundan ötürü. Tarlalardan, Alman tarlalarından toplanmış meyva-

lar, sebzeler satılmıyor dükkânlarda. Sebzeler, meyvalar demir olmuş sanki. Fabrika her yan. Dış ülkelerden, kolonilerden gemilerle geliyor. Bu ticareti ele geçirmiş bir kaç firma var. Schreiber de bunlardan birisi. Almanya'nın köylerinde bile bu ismi okumak mümkün. Evimiz, daha doğrusu bir odamız, bu dükkânın üstüydü. Ev sahibi de yandaki odada kalırdı. Kapı ağzında bir terazisi vardı. İstedığımız, borç istediğimiz ekmeği bile tartarak verir, tartarak alırdı. Oğlunun büyük bir künk fabrikası vardı, Walldorf'la Leimen arasında. Kimi Noel geceleri uğrardı oğlu.

Uyandırıyor karım.

«Kalk,» diyor. «Yatamıyorum nedense. Bulutlar, kara bulutlar çöküyor üstüme sanki. Duyuyor musun, korkunç bir koku da var?»

«Yorgunluktan,» diyorum, uyku sersemi. «İlâç al istersen. Yarın sabaha iş var biliyorsun. Cumartesi öbürgün daha.»

«Korkuyorum. Yardım et bana.»

«Kalk, yüzünü yıka. Yooo, yoo, yıkama. Uykun açılır sonra. Erken kalkmamız gerek.»

Yatağın içinde oturuyor karım. Sonra, küçücük mutfağımıza geçiyor.

«Gelsene,» diye sesleniyor, korkulu bir sesle.

Dayanamayıp fırlıyorum yataktan.

«Kokla.»

«Gerçekten, ağır pis bir koku var.»

«Evimizin, altı üstü beton. Fare ölüsü olamaz

bu.»

Aranıyoruz odanın içinde gene. Kıyı-köşe bakıyoruz.

«Ev sahibine haber verelim,» diyor, karım.

«İhtiyar bir kadın o,» diyorum. «Ne anlar kokudan.»

«Ev onun ama. Bilir belki.»

Kapıyı açıyorum. Zengin oğlu, akrabaları olan ihtiyar ev sahibinin kapısına doğru yürüyorum.

«Odasından ışık sızıyor,» diyor karım. «Uyumamış anlaşılan.»

«Uyumamış, evet. Gecenin bu saatinde, tedirgin ettiğimiz için kızmasın bize?»

«Önemli mi? O hep kızar zaten. Şu kokudan kurtuluruz hiç olmazsa.»

«Yarın geç kalırız fabrikaya.»

«Yarın geç kalmıyalım fabrikalarımıza.»

«Sabaha kadar sabırlı olamaz mısınız?»

«Bu koku öldürür beni.»

Kapısını tıkırdatıyorum ihtiyarın. Ses yok. Daha hızlı tıkırdatıyorum.

«Işığı açık bırakmazdı,» diyor karım. «Uyumamıştır daha.»

«İhtiyarlık,» diyorum, yumruklarken kapıyı.

Bakışıyoruz karımla. Eğilip anahtar deliğinden içeriye bakıyor. Bayılacak gibi oluyor. Tutuyorum.

«Yerde birisi yatıyor!»

Haber gidiyor oğluna. Gelip kapıyı kırıyorlar.

Birkaç gün önce ölen kadın yere düşmüş. Gözleri televizyona bakıyor hâlâ. Ekranda, günün son haberleri, okunup resimlendiriliyor. Yayılan ışıkların altında, donuk donuk gözlerle birlikte, bedeni de çürümeye başlamış...

Caddeden görünen bu odaya bakıyorum işte. Sanki içerde ölüp de unutulmuş birisi daha varmış gibi geliyor bana. Başımı başka yöne çeviriyorum.

Otobana katılmak üzereyiz. Solumuzda, kesik

çizgiyi andıran, ama yüz, yüz elli, iki yüz kilometre hızla akan bir kesik çizgi bu. Müller dalıyor. Müller binlerce kez geçip geldiği bu yolda, ilk kez gidecekmiş gibi tedirgin. Katılıyoruz. Müller gazlıyor. Müller hızlı gitmeli. Burada, bu yolda kural, hızlı, en hızlı sürmek çünkü. Müller ikinci, sonra üçüncü şeride kayıyor. Ama bu şeritte ömrümüz kısa sürüyor. Yeniden ikinci şeride kişeleniyoruz. Birkaç saniye sonra duruyormuşuz gibi, vınlıyarak geçiyor pek çok araba yanımızdan. Müller, direksiyon simidine yapışmış. Üçüncü, en hızlı şeride bir daha geçmek kısmet olmuyor. Heidelberg'e ayrılan yola giriyoruz. Otoban değil burası. Müller rahatlıyor. Sigara yakıyor ardından. Piste inen uçağın bir süre sonra iyice azalmasına benziyor hızımız. Kilometre göstergesine bakıyorum. Yüz otuzu gösteriyor oysa.

Bekliyoruz. Tramvaylar geçiyor. Minübüslerden hızlı geçen tramvaylar... On yıl önce de vardı. Belki de bütün on yıllar, yüz yıllar boyunca olacak, bu kolayına aşınmayan, bu lâstiği demir olan, akar yakıt masrafı elektrik olan tramvaylar... Demek diyorum, kendi kendime, Almanya bizden geri! Bizden yoksul! Hâlâ tramvaylar sökülmemiş!..

Park ediyoruz arabayı. Yürüyoruz Heidelberg'in ana caddesinden, başkaldıran öğrencilere doğru.

«Kahrolsun emperyalizm!»

«Hakkımızı alacağız!»

Taşlar, sopalar... Coplu polisler... Karışıyor ortaklık. Silâhlar patlıyor. Bombalar atılıyor. Kaçışmalar. Ölenler, yaralılar kalıyor geride. Yaralılar sürükleniyor. Kan, cankurtaranlara kadar kara asfaltı boyayacak. Gözlerim hep ileride. Üniversite meydanına az kaldı. Gördüm, göreceğim bunları.

«İşte,» diyor, Müller.

«Kim bunlar?»

«Başkaldıran öğrenciler.»

Şaşırıyorum.

«Oturuyorlar,» diyorum.

Üniversitenin bahçesine bakıyorum bu sıra.

«Çift çift olmuş sevişenler de var Müller. Yanlışın olmasın. Hiç mi başkaldırma görmedik? Geldiğim yeri unuttun herhalde?»

«Yok, yok,» diyor, Müller. «Burası işte. Bunlar işte. Konuşmak ister misin?»

Yaz. Hava çok sıcak. Hippi kılıklı çoğu. Kocaman bir tahtanın üzerine yazılar yapıştırmışlar. Sakallı, yalınayak bir genç, gelip geçenler alırsa eğer, bir kâğıt tutuşturuyor ellerine. Duruyoruz burada. Bağrıışmalar oluyor bu sıra. Sese doğru başımı çeviriyorum. Geliyorlar işte diyorum, kendi kendime. Gerçek başkaldıranlar geliyor. Bir helikopter geçiyor tepemizden, işler kızışıyor, diyorum. İkinci Dünya Savaşında, Amerikalılar Heidelberg'in doğal güzelliğine kıyıp bombalamamışlar. Bombalamamışlar ama, Heidelberg, savaştan sonra bombalanmış. Başka bir yöntemle. Yeni bir yöntemle. Amerikan kapitali, Amerikan kültürüyle bombalanmış. Gelenleri görüyorum çünkü. Başkaldıran gençleri görüyorum. Başlarında, bir bira fabrikasına ait kâğıttan şapkalar var. İçmişler. Sarhoş çoğu. Ellerinde bira şişeleri. Bağrışıyorlar.

«Tıp tahsili istiyoruz.»

«Doktor olmak istiyoruz.»

«Hakkımızı alacağız.»

Bahçenin bir köşesine gidiyorlar. Kimileri uzanıyor. Kimileri içmeye devam ediyor.

«Sevgilim.»

«Hakkımızı alalım arkadaş.»

«Bira.»

«Doktor.»

«Parlamento.»

«Akşama bana gel Mina.»

«Mina'nın sırası bende.»

«Doktor ruhluyum ben.»

«Hiç indirmeyen ilâç bulmalıyız.»

«Ya da kadınlarinkini büzen.»

«Gidelim buradan Müller.»

«Konuş başkanlarıyla.»

«Böylesi konular, sarhoşlarla konuşulur mu arkadaş?»

Yürüyoruz Müller'le. İş günü bugün. Caddeler dolu değil. Yabancı işçiler görünüyor sık sık gene de. İzine gidecek işçi bunlar. Alış-veriş yapmalarından belli. Paketlerle dolmuş elleri, kucakları.

«Ulan Dursun yerisene.»

«Şimdi de teyp bantları para ediyormuş Fatma.»

«Alalım herif. Okey.»

«Maria lütfen.»

«Beethoven.»

«Aşk.»

«İş.»

«Para.»

«Gel,» diyor, Müller. «Seni bir yere götüreyim.»

«Nereye?»

«Yeni açılan dükkânlara...»

Duralıyoruz. Müller düşünüyor.

«Şuradaki daha iyi.»

O yöne yürüyoruz.

Dükkânın vitrinine bakıyoruz ilkin. Seks dergileri, penisler, kremler, kadınlar. İçeriye giriyoruz. Çoğunluk, dergileri karıştırıyor. Penislerin fiyatına,

uzaktan bakıyor kızlar. Plastikten bir kadının bacaksız, kolsuz başsız gövdesi duruyor az ötemde.

«Bu nasıl birşey?» diye soruyorum, Müller'in kulağına eğilerek.

«Kadın!»

Fiyatına bakıyorum. Yüz elli Mark.

«Dana budu gibi kadın mı olurmuş? Ne yapıyor erkekler bunu? Canlısının bu denli bolluğunda?»

«Yatıyorlar,» diyor Müller, gülümsüyerek. «Önünde delik var, baksana. Ama böyle, kuru kuruya kullanılmaz. İlâçları, kremleri var. Onları da almalısın.»

«Sahi mi?»

«Sahi ya,» diyor Müller, yürürken. «Alıcısı olmazsa, sanayisi kurulur mu?»

Büyükçe bir makinanın önünde duruyoruz. Sağ üst köşesinden iki Mark atıyor Müller. Işık yanıyor, küçük gözleme deliğinde.

«Bak,» diyor Müller. «Buradan bak.»

Bakıyorum. Telefon ahizesine benzer birşey uzatıyor Müller.

«Bunu da kulağına götür.»

Sesleniyor film.

Geliyor beklenen konuk. Ev sahibi, arkadaşım, diye karısıyla tanıştıyor. Oturuyorlar pahalı döşenmiş odada. Şampanya içiyorlar az sonra. Telefon çalıyor. Ev sahibi alıyor ahizeyi. Haa, sen misin dostum? Gelemem ama. Bu sıra karısıyla göz kırptırıyorlar. Değerli bir konuğum var da. Başka zamana... Olmaz mı? Genel Kurul Toplantısı ha?. Vay canına... Nasıl da unuttuğum! Konuk hiç bir şey anlamamış, gülümsüyor. Birlikte gideriz, istersen. Ben engel olmayayım. Araya giriyor ev sahibi kadın. Biz otura-

lim, diyor. Kocasına dönüyor. Geç kalma ama, olur mu ? Adam şapkasını alıp gidiyor. Konukla kadın içkilerini arttırıyorlar hemen. Bakışlar tatlılaşıyor. Öpüşüyorlar. Konuk tedirgin. Ya gelirse? Korkuyu bulduk, elden kaçırmıyalım diyor kadın. Korkulu sekse bayılırım doğrusu.

Başımı alıyorum gözleme deliğinden. Müller, az ötemde. Dergileri karıştırıyor üstün-körü.

«Gel,» diyorum. «Biraz da sen bak.»

«Sinemalarda daha güzel görünüyor. Başka bir gün oraya da gideriz. Anlarsın, sen döndükten sonra filimler ne duruma geldi burada.»

Yeniden bakmağa başlıyorum. Yan odadan bir perde aralanıyor. Ev sahibi adam, seyrediyor karısıyla konuğu. Konuk işini bitiriyor. Kadın hemen fırılıyor. Kocam gelir nerdeyse. Gitsen iyi olur. Gelmeden gitsem, ayıp olmaz mı? Ben birşey uydururum şekerim. Konuk çıkıyor odadan. Sokak kapısına ulaşmadan henüz, yan odadan evin erkeği geliyor. Birbirlerine koşup sarılıyor karı-koca. Öpüşüyorlar uzun uzun. Sonra karısını, yatağa doğru sürüklüyor kocası. Şimdi yalnız kadın görünüyor filmde. Çırlı-çıplak. Çırlıçıplaklığıyla oynuyor. Sonra yüzü acılaşmış büyüyor. Bu ilk değil, diyor. Böylesi çok erkekle yattım. Ama kocama hiç bir zaman ihanet etmedim. Hep, yatacağım erkeği o seçti çünkü. Tüm kadınlarımızın, kendi beğendikleriyle yatma özgürlüğüne kavuşacaklarına da inanıyorum. İnanıyorum. Son.

Müller'in yanına gidiyorum. Utanıyorum seksin bu duruma gelmesinden. Korkuyorum, batıyla göbek bağımız kopmadıkça, günün birinde bizim de böyle olacağımızdan.

Müller gazete okuyor.

«Gidelim,» diyorum.

«Şuraya bak.»

Gazeteyi alıyorum. St. Pauli Nachrichten. Çıplak kadın resimleriyle süslü. Sekiz sayfa, silme ilana ayrılmış. Grup seksi için verilen ilan bunlar. Çoğu çift, araba plakalarını kullanmış. O kadar çok araba var ki batıda bulmak güç, üçlü, dörtlü, beşli, altılı... sevişmeyi sürdürenleri...

OTTO'NUN BACAKLARI KİMLERİN KASASINDA

Müller'in özel bir işi var bugün. Onunla birlikte olamayacağım. Beni, Otto'nun evine bırakıyor. Dönüşte alacak.

Zili çalıyorum. Az sonra kapı açılıyor. Hanna tanıyor.

«Oooo, siz misiniz... Hoş geldiniz.»

«Hoş bulduk,» diyorum, kapıdan içeriye girerken. «Otto evde değil mi?»

Boşu boşuna sorulmuş bir soru bu. Hanna evdeyse, Otto da evdedir. Otto'nun yarısı yok da...

Odaya giriyorum. Otto divanda. İki bacağı da dipten kesilmiş. Oturmuyor o. Düşmesin diye, durdurulmuş divanın köşesine. Elinin birisini uzatıyor. Tokalaşıyoruz. Sonra öpüyorum yanaklarından. Severim Otto'yu. Otto çalışmadığı için okuyabiliyor, düşünebilir çünkü.

Yanına oturuyorum.

«Bize şarap getir,» diyor Hanna'ya.

Hanna mutfaka doğru yürüyor.

«Mahzenden getir,» diye bağıyor Otto. «Fransız şarabından.»

«Nasılsın dost?»

«İyiyim,» diyor.

Bakışıyoruz.

«Hayrola? Çalışmaya mı geldin yoksa?»

«Hayır,» diyorum. «Seninle konuşmaya geldim.

Yabancı işçilerle ilgili...»

«İyi ettin,» diyor Otto, kıpırdanırken. «Beni unutmadığına sevindim.»

«Seni hiç unutmadım,» diyorum, yorgun, alkolün şişirdiği gözlerine bakarken.

Şarap getiriyor Hanna. Elli yaşlarında o. Güler yüzlüdür Hanna.

«Çok içmesin,» diyor, «İyice dokunuyor artık.»

«İçmem,» diyor Otto. «Meraklanma.»

Hanna, bardak da getiriyor. Dolduruyoruz şarapla.

«Şerefte.»

«Sen de içseydin Hanna,» diyorum.

Gülümsüyor.

«Alış-verişe çıkacaktım da.»

«Sen git,» diyor Otto. «Yabancı değil o.»

Günlerden beri ilk kez, yabancı olduğumu unutturuyor bu söz bana. Seviniyorum çocuk gibi.

«Sen çok yaşa, Otto.»

«Ölsem, daha iyi olur,» diyor, şarabını yudumladıktan sonra.

Hanna ayağa kalkıyor.

«Bir istediğin var mı?» diye, sıcacık soruyor kocasına. Sanki, Otto'nun ölme dileğinde, kendisinin bir suçu olmadığını, anlatmak ister gibi.

«Çabuk gel,» diyor Otto. «Çişim gelir belki.»

«Hanna'yı rahat bırak,» diyorum. «Ben yardım ederim sana.»

Hanna gidiyor.

Yıllar önce, Otto'yu savaşa katıyor Hitler. Otto'nun bıyıkları taptaze. Bacakları gövdesinde o yıllar. Kesilip çürümemişler henüz. Otto koşuyor savaşa. Ya da koşturuluyor. Ülkeler aşıyor Otto. Ama, uzakta bir ülkeye girerken yaralanıyor. Parçalanıyor iki bacağı birden. Kesiyorlar. Hanna'yı seviyor o. Hanna da onu. Bir bütünün yarısı dönüyor, henüz gelinliği buruşmamış Hanna'nın taze kollarına. Daha çok seviyorlar birbirlerini. Hanna mutlu. Gidenlerin yarısını bile göndermiyor Hitler çünkü. Belediye Meclisi toplanıyor ama. Mutlulukları ufanıyor konuşan her üyenin dilinde. Hanna çağrılıyor günün birinde. Belediye Meclisinin aldığı karar bildiriyor kendisine.

«Savaş biteli çok oldu Hanna.»

«Çok oldu efendim.»

«Çalışmaya başlamadın henüz.»

«Otto, yarım efendim. Kim bakacak ona?»

«Göndeririz bakımevine.»

«Seviyorum. Ayırlamam ben. Evde yapılacak bir iş verin bana.»

«Veriyoruz Hanna. Maaş bağlıyoruz sana. Fabrikada çalışıyormuş gibi para kazanacaksın her ay.»

«İşim ne olacak efendim?»

«Otto'ya bakacaksın.»

Hanna eve dönüyor. İşçisi olduğunu bildiriyor Otto'ya. Günler, aylar geçtikçe, her kucaklaştıklarında, Hanna, yarım beden kocasının üstüne çıktıkça, para bulaşıyor etlerine, canlarına. Sevemiyorlar sonunda birbirlerini. Hiç sevmiyorlar şimdi. Otto anlatmıştı bunları bana. Üç-beş yıl önce, içkiyi fazla kaçırdığı bir gün.

«Hanna'yla aran nasıl?» diye soruyorum Otto'ya.

«Gün geçtikçe, daha da kötüleşiyor,» diyor, üzgün. «Emekliliğini bekliyor. Emekli olursa, bırakır Hanna. Hanna haklı belki de. Hangi emekli, işini bırakmamış? Bakımevine gitmek yerine, ölümümü istemem bundan.»

«Hanna iyi kadındır. Hanna eski kadındır, Otto. Bırakmaz seni.»

«Biraz şarap koysana.»

Dolduruyorum bardağını.

«Yabancı işçiler,» diye, bir an önce konuya girmek istiyorum. Korkuyorum sarhoş olmasından.

«Lebensraum,» diyor Otto, bakışlarını odada dolaştırırken.

«Düşünüyorum. Çıkaramıyorum, « Lebensraum » - un anlamını. Soruyorum.

«Ne demek Lebensraum, Otto?»

Örnekler veriyor uzun uzun.

«Bir ulus için yaşamının zarflanması,» diyor. «Başka yerlere sığrama zorunluğu. Bir sandalda, on kişi düşün, üçü fazla gelirse, ne olur?»

«Anladım,» diyorum. «Lebensraum'la yabancı işçileri nasıl bağlıyorsun peki?»

«Hitler iktidara geldiği zaman, Almanya'da işsizlik vardı, işsizliği ortadan kaldırdı Hitler. Kaldırdı ya, bu kez de Lebensraum'umuz savaşa zorladı bizi. Sınırlarımıza sığmıyorduk artık.»

«Yabancı işçiler?»

«Günümüzde, ileri toplumlar, her zaman savaş durumundadır zaten dost. Almanya'nın şimdi savaşmadığını söyleyebilir misin?»

«Nasıl yani?»

«Geri bırakılmış ülkeler de savaşıyor, diyebiliriz. Bu sessiz bir savaştır ama. Bir ulusu ele geçirmek için, ordular göndermeye gerek yok artık. De-

ğelerini ele geçirince, insanları da ele geçirilmiş oluyor. Aslanlar, orman içlerinde avlanmıyor çağımızda. Su başlarında avlamak mümkün onları. Nasıl olsa, su içmeye geleceklerdir çünkü. Demek oluyor ki, aslanı değil, suyu ele geçirmek gerekir önce. Bunu sezmiş süper devletler de. Böyle yaptılar işte. Emperyalizm dediğimiz, bundan başka nedir, dostum? Geri bırakılmış ülkeleri de yanıltan bu ya. Onlar hâlâ, aslandan önce suyun ele geçirilişine akıl erdiremiyorlar.»

«Akıl erdirememeleri olağan ama Otto. Düşünce de, su gibi ele geçirilmiştir nasıl olsa.»

Gülümsüyor Otto. Şişeye bakıyor sonra.

«Bitmiş,» diyor. «Mutfakta olacak. Getirsene, büyük şişelerden.»

«Çok içiyorsun Otto,» diyorum, mutfağa doğru yürürken. Eskisinden çok içiyorsun.»

«İçiyorum ya,» diyor, umursamadan.

Bardağına şarap dolduruyorum. Yüzü ışıyor.

«Savaşın her türüsü kötü,» diyor, bardağını sehpanın üzerine bırakırken. «Hele kapitalin zorladığı savaşlar. İnsanlar ölüyor, birbirini tanımayan, ama aynı sınıftan olan insanlar ölüyor hep. Oysa kapital kasalarda büyüyor. Yıllardan beri de, yabancı işçiler, ülkelerini bırakıp buralara geliyorlar. Onlara nasıl anlatmalı, hırsızdan, paralarını aldıkları zaman sevineceklerine, düşünmelerinin gerekli olduğunu.»

«Önce onlara, hırsızları tanıtmalı Otto.»

«Mümkün olsa, burada çalışan her yabancı işçiye, hattâ bizim işçilerimize, bir görev verirdim. İnsanca yaşamamanın sırrını öğrenmek istiyorsanız, gidip benim bacağıma bulun, derdim.»

Ağlıyor Otto. Şarabını içerken, dudaklarında tu-

tamıyor bardağı. Döküyor üstüne.

«Gidip benim bacağıma bulun.»

Daha çok ağlıyor Otto. Bağırıyor.

«Gidip benim bacağıma bulun! Bulamazsınız.

Çürümüştür o. Bir düşman... Düşman ne demek dost? Gidip benim bacağıma bulun. Konuşur o sizinle. Sahibim, beni burada bırakıp gitti der. Sorun sahibime der, ardından. Neden geldi buralara? Kimler adına geldi buralara?»

Hıçkırıyor Otto. Hiç bir şey yapamıyorum. Dizleri dibine çökmek istiyorum. Dizlerini arıyorum. Elimin birisini uzatıyorum saçlarına. Terlemiş.

«Git,» diyor Otto. «Yabancı işçilere söyle, sularına sahip çıksınlar. İşte dost, burada savaşa karşı olmamak gerekir.»

«Söylerim,» diyorum, yatıştırmak için. «Sularına sahip çıkmalarını söylerim. Sakin ol, ama sen.»

Daha çok ağlıyor. Soruyorum.

«Neden ağlıyorsun Otto?»

«Çişim geldi, dost.»

Ayağa kalkıyorum.

«Üzüldüğün şeye bak,» diyorum. «Ben seni götürürüm.»

Hafif olmak için iki elini yere bastırıp sıçramak istiyor. Yürüyorum. Kucağımda o. Küçük, en küçük çocuğumu kucaklarken duyduğum sevgiyi yaşıyorum şimdi...

RAHİBELERE
KAPICILIK YAPTIRIYOR
FABRİKATÖRLER

Arabayı park ediyor Müller. İniyoruz.

«Biraz yürümeliyiz,» diyor.

Trafik değişmiş. Yıllar önce kreşin önünde durabiliyordu arabalar. İki çocuğum burada kalmıştı, üç yıl. Anaları bırakırdı sabahları. Gene anaları alırdı, akşam işten çıkınca. Karımın, koşturduğunu görüyor gibiyim. Bu saatte koştururdu hep. Beşte, kartını basıp fırlardı sokağa. Çoğu kez, kapının önünde bulurdu onları. Kar da yağsa, kızgın güneş de olsa beş deyince açarlardı kapıları. Bekletmezlerdi kreşte. Sabahları da böyleydi. Tersiydi daha doğrusu. Sekiz olmadan almazlardı içeriye. Küçücükken, yalancı meme yaşındayken alıştırılıyordu çocuklar, dakikalara saniyelere böylece.

Kreşin kapısına yaklaşıyoruz Müller'le. Saat beşe dört var. Dört dakika sonra açılacak kapı. Çocuklar fırlayacaklar dışarıya. Çoğu kapı önündeki, analar, babalar tarafından kapışılacak. Büyük, çok büyük olanlar, şöyle beşine basmış, beşini bir kaç ay geçmiş olanlar yürüyecek, kendi başlarına.

Rahibe Rosalinda, pencerede gene. Yüzü görünüyor. Unutamadığımız yüz bu. Karımın hem sevdiği, hem kızdığı yüzdür çünkü. Çalışabilmesi için, çocuklarına sahiplenen Rosalinda'yı severdi o. İsa'yı tanıtan, hıristiyan çocuklarıyla birlikte kendi çocuklarına da haç çıkarttıran Rosalinda'yı sevmezdi ama.

«İki dakika kaldı,» diyor Müller. «Hava, bugün de çok sıcak.»

«Sıcak,» diyorum. «Sıcak ya.»

Rosalinda bakıyor, kapı önünde birikenlere. O gün de bakıyordu sokağa. Kar da yağıyordu.

Karımın koşturduğunu görüyor gibiyim.

Üç çocuğu var şimdi onun. İkisi yanında. Ayakları kara gömülmüş çocuklarının. Üçüncüsü bileğine takılmış. Saati bu. Bakıyor. Saatinin üzerine de kar düşüyor iri iri. Sekize beş dakika var. Rosalinda'yla göz göze geliyorlar. Kapıyı aralamasını istiyor Rosalinda'dan, gülümsüyerek. Hiç olmazsa bir gün, koşturmak istemiyor karım. Karların altı buzlu çünkü. Rosalinda din kadını. Buna güveniyor. Rosalinda saatine bakıyor ama. Sıcak odanın camında dört parmak görünüyor. Her parmağın, bir dakika anlamına geldiğini, karım öğrenmiş çoktan. Başını eğiyor çaresiz. Sekizde kapı açılıyor. Karım koşturuyor, fabrikasına doğru. Koştururken anlıyor, çocukların, tüm çocukların büyüdükları zaman fabrikalara, sömürüye koşmaları için kapılarda, kreşlerdeki kapılarda, İsa'nın Rahibelerine kapıcılık yaptırıyor fabrikatörler.

Müller'in kızı koşarak geliyor. Yürüyoruz arabaya doğru. Duruyorum ansızın.

«Rosalinda, Rahibe Rosalinda'yı görmek istiyorum. Bekler misiniz beni biraz?»

«Olur,» diyor Müller. «Bu ara, dondurma yeriz biz de.»

Kapıdan içeri giriyorum. Geniş bir bahçe var, duvarların gerisinde. Sola kıvrılıyorum.

«Rahibe Rosalinda?»

«Odasında,» diyor, genç bir kız.

O yöne doğru yürüyorum.

«İyi günler.»

Başını çeviriyor sesime doğru.

«İyi günler.»

«Tanıdınız mı beni?»

Gülümsüyor. Tanımadığı belli.

«Vildan'ın, Yüce'nin babasıyım. Sizin yanınızda kalmışlardı hani.»

«İtalyan mısınız?»

«Hayır. Müslümandılar. Türkiye'den...»

Gene gülümsüyor. Çıkaramıyor.

«On yıl önceydi, getirdiğimizde size. Walldorf'a gelen ilk müslüman çocuklarıydı onlar.»

«Hııı,» diyor. «Tamam, tamam. Büyümüşlerdir. Anneleri nasıl?»

«Selâmı var,» diyorum, yalandan. «Bir çalışma yapıyorum. Sizinle yabancı işçilerle ilgili olarak konuşacaktım da.»

Yer gösteriyor. Oturuyorum.

«Kaç çocuk var şimdi?»

«Müslüman çocukları mı?»

«Evet.»

«Bugünlerde seksen iki. Düştüğü, yükseldiği oluyor. Türkler, sık sık işyeri değiştiriyor çünkü.»

«Sayıları arttığına göre, hıristiyan çocuklarından ayırıyor musunuz onları? Yoksa, gene birlikte mi bulunuyorlar?»

«Çocuklar üzerinde ayırım yapmak günahtır,»

diyor, dinsel sesiyle. «Hepsinin Tanrısı birdir. Bütün duaların sonu aminle biter.»

«Dualarınıza, onları da katıyor musunuz?»

«Kiliseye götürmüyoruz ama.»

«Demek istediğim, kilisedeki dualarınıza, yabancı işçileri de katıyor musunuz?»

«Dualarımız, tüm insanlar adınadır,» diyor Rosalinda, pencereden, gökyüzünü ararken. «Tanrı yabancıları da korusun.»

«Peki,» diyorum. «Bir şey daha öğrenmek isterim sizden: Yabancı işçilerle, daha doğrusu müslüman çocuklarıyla, hıristiyan çocuklarını bir arada eğitmenin güçlükleri nelerdir sizce?»

«Dil sorunu olmazsa, hiç bir güçlüğü yok bu işin. Çocuklar, büyükler gibi ayırmaz dini.»

«Muhammed, İsa'dan daha genç,» diyorum, çekinerek. «Muhammed'den de söz ediyor musunuz çocuklara?»

«Büyüyünce, büyüyünce öğrenirler öteki peygamberleri de,» diyor Rosalinda, gülümsemeye çalışarak.

«Sağolunuz Rosalinda,» diyorum. «Benimle konuştuğunuz için, Tanrı sizi korusun.»

«Tanrı, hepimizi korusun,» diyor Rosalinda, beni uğurlarken.

Bu sıra duvar dibinde bir çocuk görünüyor. Kızgın kızgın başını sallıyor Rosalinda.

«Her gün oluyor böylesi olay,» diyor. «Bugün de, unutulmuş bir çocuk.»

Yaklaşıyoruz yanına. Üç yaşlarında.

Almanca konuşuyor onunla Rosalinda.

«İsmin ne?»

Bakıyor çocuk.

«Annen kim senin?»

Bakıyor çocuk.

«Hangi millettensin?»

İnce, ipince, korkulu, en korkulu bir sesle milletini söylüyor.

Rosalinda'yla bakışıyoruz.

Elinden tutuyorum çocuğun. Sokağa çıkıyoruz. Müller'in arabasına doğru yürürken, ismini de öğreniyorum: Kemal.

HİTLER'İN SİĞİNAĞINDA BİR FADİME

Tadı, dünyanın en kötü yemekleri için «hımm» yapıyoruz Renata'nın yüzüne bakarak.

«Ne güzel de pişirmişsin.»

İnanmıyor. Ya da kasılıyor Renata. Bu iki aykırı duyguyu, yüzünden anlamak güç onun.

Bu arada, ekmek kırıntılarını, masadan yere döküyor Müller'in küçük kızı. Kimse sesini çıkarmıyor. Tedirgin oluyorum ben. Nimeti yerden toplamak istiyorum. Öpüp başıma değdirmek mi amacım yoksa? Biz ekmeği neden öperiz? Yeminlerimizi neden onun üzerine yaparız?

«Arabanın sigortasını yatırdın mı?»

«Limonade ver Mami.»

«Yatırdım.»

«Kaufhof'un taksidini?»

«Onu da yatırdım libling.»

«Cenaze parasını?»

Müller'e bakıyorum.

«Yatırdım,» diyor. «Et ver biraz. Salata da.»

«Bu parayla, at yarışlarına gittiğini söyledin,» diyorum Müller'e, Türkçe.

«Bozuntuya verme,» diyor. «Ölen anası. Çok kızar sonra. Nasıl olsa öderim.»

«Yesene kızım.»

«Doydum Mami.»

«Çocukların, ekmekleri döküyor Müller.»

«Olsun.»

«Bizde günahdır, bilirsin.»

Gülümsüyor Müller.

«Yoksulluktan,» diyor. «Bir de emekten. Emektir öpülen aslında. Sen, makinaya saygısız Alman gördün mü hiç? Yarattığına, meydana getirdiğine bağlı oluyor insanlar.»

«Kadınlarınızı kıskanmamanız da, bundan ötürü anlaşılır.»

«Öyle ya, kadın, toplumun malı. Kullandığım arabamdan daha çok sorumluyum. Direksiyon, gaz, fren benim denetimimde çünkü.»

Masadan kalkmak üzereyiz.

«Bu gece ne yapacağız?» diye soruyorum.

«Şarap içeriz,» diyor Müller. «Biramız da var.»

«Dışarı çıkmıyacak mıyız?»

«İlginç bir film var televizyonda.»

Salona geçiyoruz. Küçük kızları dört yaşında. Çoktan açmış televizyonu. Boyundan büyük, eninden fazla bir balık var. Şişme, naylon balık... Onun üzerinde yatıyor. Gözleri, televizyonda.

Haavv, haavv...

Koşan bir köpek görünüyor ekranda.

«Boşuna koşmadın,» diyor, yaşlı bir Alman.

Önündeki kutulardan birisini açıyor. İçini gösteriyor, köpekle birlikte seyircilere de. Televizyon seyreden milyonlarca seyirciye... Köpek mamalarının reklâmı bu. Öteki kutuları da açıyor. Çeşit çeşit mamalar.

Türkiye'den, güzel ambalajlar içinde gönderdiğimiz eşeklerimiz, atlarımız da, batı köpeklerinin dişleri arasında şimdi.

Havlamıyor köpek artık. Doymuş. Kuyruk sallıyor, karnını doyuran sahibine. O günlerde, İngiltere'de, dog işçilerinin grevi var. Uzun süreden beri devam ediyor grev. İngiliz köpekleri aç. Kolonilerden beslenen köpekler aç kalınca, Almanya'da, köpek maması yapan firmalar, televizyonda, reklâmalarını sıklaştırmış bundan ötürü. Doğum kontrol hapının reklâmı kısa sürüyor ama. Ardından, İş ve İşçi Bulma Kurumu, tatlı bir sesle emekçilere sesleniyor: Lütfen, iş arıyarak bize yardımcı olunuz. Doğum kontrol hapi reklâmı araya giriyor gene.

«O kız ne oldu?» diye soruyorum Müller'e.

«Hangi kız?» diyor, bakışlarını televizyondan almadan, el yordamıyla bulduğu şarap bardağını dudaklarına götüreceği sıra.

«Yeğenin. Hani şişmanlıyordu ya, durmadan.»

«Durdu,» diyor. «Çok oldu duralı.»

On iki yaşlarında, güzel bir çocuktü yeğeni. Memeleri yeni yeşeriyordu. Şişmanlamağa başlayınca gözle sezilircesine, doktora götürmüşlerdi.

«Neymiş hastalığı,» diye soruyorum, bu kez de.

«Hastalığı yokmuş,» diyor Müller. «Hiç bir hastalığı yokmuş. Birisiyle yatmak ister, ya da birisi onunla yatmak ister diye annesi, hergün şu haplardan bir tane almalısın deyip doğum kontrol hapi vermiş. Babası da aynı şeyleri söylemiş, karısına haber vermeden. Ablası da kulağını bükmüş bu konuda, babasından, anasından habersiz. Çocuk, günde üç hap almaya başlamış böylece. Şişmanlaması bundanmış.»

«Doktor ne demiş bunun üzerine.»

«Böyle olaylar sık sık oluyor, demiş. Günde bir tane alsın, israfa gerek yok.»

Filim başlıyor.

Belgesel bir filim bu. Yabancı işçilerin çocuklarıyla ilgili. Kamera, Berlin'in kenar mahallelerinden birinde. Sağlam kalan talihsiz bir kaç evin ara boşluğunda çocuklar oturuyor. Sanki, şu Türk, şu İspanyol, İtalyan, Yugoslav çocukları oturup işten dönecek büyüklerini bekliyebilsinler diye, bombalanmış bir kaç evin, ara boşluğu bu. Tamamen bombalanmış evlerin yüzü gülüyor oysa. Yeniden yapmış Almanlar çünkü, duvarsız kalan evlerini.

Kamera yaklaşıyor. İyice yaklaşıyor. Yedi sekiz yaşlarında bir kız çocuğu düşüyor kameranın içine.

«Küçük, Almanca biliyor musun sen?»

Büzülüyor çocuk. Soru soran görünmüyor filmde.

«Korkma. Oturma izni vereceğiz ailene. Söyle bakalım, Almanca biliyor musun?»

«Biliyorum amca.»

«İsmin ne öyleyse?»

«Fadime.»

Konuşmacı çıkaramıyor, Fadime'nin ulusunu.

«İspanyol musun?»

«Bilemedin amca.»

«Yunan?»

«Gene bilemedin.»

«Türksün.»

Ellerini çırpıyor çocuk. Seviniyor. Zıplıyor yerinde.

«Fadime Türk. Türk Fadimeyim ben.»

«Nerde oturuyorsun?»

«Şurda,» diye parmağıyla yıkık, dökük duvarlı bir evi gösteriyor.

Fadime'nin yanına birileri yaklaşıyor. Yaşları Fadime'den büyük.

«Gösterme kız,» diyorlar, Türkçe.

«Ne söyledi?» diye soruyor Renata.

«Evi göstermemesini söyledi,» diyor Müller.

Renata, kanyağını yudumluyor.

Fadime, evin dar merdivenlerinden bodruma doğru inmeğe başlıyor. Ara sıra dönüp ardına da bakıyor. Bizim görmediğimiz, ama kendisinin gördüğü kameraya yavaş yavaş ısınıyor Fadime. Loş bir boşlukta duruyor. Birkaç kapı var. Birisinin önünde bekliyor. Hitler'in, Berlin bombalanırken gizlendiği mahzene benziyor burası. Berlin düşmek üzere. Yüksek kumandayı, Dönitz ile Göring'e veriyor. Metresi Eva Braun ile katil yüzlü Göbels de yanında. Evleniyor Eva ile Hitler. Düğün hediyesi olarak küçük bir kutu veriyor Eva'ya. Kutuyu açıyor. Zehir var içinde. Braun içiyor. Tabanca sesi... Hitler de öldürüyor kendisini. Fadime, belki de bu kapıyı açıyor.

«İşte burada oturuyoruz amca.»

Kamera odaya giriyor. Televizyon kararıyor. Işığı açıyor Fadime. Objektifin yüzü kızanıyor. Büyükçe bir oda. Bir köşesi mutfak. Öteki boşluklar yataklarla doldurulmuş. İki yatak arasında da bir sehpa var. Üzerinde çerçevenilmiş aile resimleri duruyor.

«Kaç kişi kalıyorsunuz burada?»

«Şu yatak babamla, anamın,» diyor, Fadime.

«Şunda da ablamla ben yatıyorum.»

«Nerde şimdi onlar?»

«Fabrikada amca.»

«Ne zaman gelecekler?»

«Dışarıda hava kararınca amca?»

«Ne yiyeceksin sen öğleye?»

Odanın mutfak bölümüne yürüyor Fadime. Masanın üzerinden bir naylon torba alıyor.

«İçinde ekmekle salam var,» diyor. «Düdük çalınca yiyorum.»

«Hangi düdük?»

«Fabrikamız var bizim. İlerde, Düdük çalar, Fadime, yemeğini ye, diye.»

«Ev alır, toprak alır yakında, bu aile de,» diyorum Müller'e.

«Almışlardır belki de.»

«Oysa, Alman ailelerinin çoğu borçlu.»

«Böyle, hayvan gibi de yaşanmaz ki,» diyor Müller, yeni bir şarap şişesini açarken.

Acıyorum Fadime'ye. Kızımıyorum ama, böylesi yerleri, ev diye kiraya vermiş Almanlara. Sanki memleketimizde daha mı iyi yerlerde oturuyor çoğunluk ? Öz ananın sahip çıkmadığı çocuğa, ilgilenmiyor diye, üvey anasına kızmaya kimin hakkı var? Hem, para biriktirmenin başka yolu da yok üstelik.

Kamera uzaklaşıyor Fadime'den.

Türklerin işlettiği bir kahve burası. Pikapta Türkçe gazeller. Çifte telli oynanıyor ortada. Çoğu, dudakların arası sigaralı. Tempo tutuluyor. Kamera burada şimdi. Yaklaşıyor. Çifte telli oynayanlardan birisini alıyor içine. Eller havada. Dizler kırılmış.

«Fadime'nin babası siz misiniz?»

«Benim, bayım.»

«Fadime kaç yaşında?»

Kolları düşüyor adamın. Dizleri daha bir kırılıyor.

«Fadime, şey...»

Fadime, yedi - sekiz, yaşında. Fadime okul çağında. Bu işin de kolayını bulmuş Türkler.

«Bakmayın büyük gösterdiğine,» diyor adam. «Dört yaşında o.»

Yaşını küçültmüşler tâ Türkiye'den.

Kamera, bir masanın çevresine toplanmış Almanları veriyor şimdi de. Tartışıyorlar. Sorun, yabancı işçi çocuklarının öğrenimi.

Tartışma kızışıyor.

«Çocuksuz aileler getirtelim.»

«Kısırlaştıramayız ya. Buraya gelince doğururlar.»

«Çocukları büyük aileler en iyisi.»

«Böyle ailelerin de, anası, babası yaşlı olur efendiler.»

«Dil sorunu.»

«Öğretmen sorunu.»

Tartışmayı izliyen milyonlarca televizyon seyircisini görüyor gibiyim. Sonucu bekliyorlar, içkilerini yudumlariken. Çoğunun göremediği bir yüz görünüyor bu sıra. Bu, kapitalist ekonominin yeni bir yüzüdür. Başka bir yüzüdür. Ortak Pazar koymuşlar adını. Gülüyor. Sırıttıyor o. Ucuz emeği, ülkesinde avlamak istiyor. Eğitim masrafları için gereken yatırımı, fabrikaya dönüştürmek istiyor. Ham emeği, Almanya'ya taşımak yerine, fabrikaları taşımak istiyor geri bırakılmış ülkelere.

Fadime'yi görüyorum sanki ekranda. Berlin'in, bomba artığı evlerinden birisine doğru yürümüyor şimdi. Trene biniyor. Türkiye'ye dönüyor. Yaşı da üç - beş yıl fazlalaşmış. Bir gecekondudan çıkıyor. Koşuyor, Ortak Pazar'ın gecekondu semtinde kurduğu bir fabrikaya doğru. Ya da çocuğu koşuyor.

Televizyona bakmak istemiyorum daha fazla.

Odama doğru yürüyorum.

«Yarın mahkemeye gideceğiz,» diyor Müller.

«Gideriz,» diyorum.

Odamın ışığını açıyorum. Karyolanın çevresinde iki kaplumbağa var. Kutunun içindelerdi onlar. Renata unutmuş kutuya yerleştirmeyi. Olağan bu ama. Kaplumbağalarla, konuğu arasında bir ayırım yapmıyor o. Alıyorum hayvanları. Koyuyorum kutularına. Takırdıyorlar. Işığı söndüreceğim sıra, tavana asılmış kafesin içindeki bülbülü görüyorum. Geleliden beri, bir kez bile öttüğünü duymadım bu bülbülün. Plastikten olabileceği kuşkusuna kapılıyorum. Elimi uzatıyorum. Sığıyor.

IYILIK YARGILANIYOR

Mahkeme, Wisloch'un tepesinde. Park yerleri var; sekiz on araba için. Saat dokuz. Sekiz on arabalık bu park yeri bile dolmamış. Yargılanmak için, kuyruğa girmiş kalabalık yok görünürde. İçeriye giriyoruz.

Salon bomboş.

«Henüz gelmemişler,» diyor Müller.

«Her zaman böyle, in-cin olmaz mı mahkemelerinizde?» diyorum.

«Çoğu zaman boştur,» diyor Müller, bakışlarıyla birilerini ararken.

«Telefonla da çağırabilirsiniz, savcınızı, yargıcınızı,» diyorum.

Gülüştürüyoruz.

Dokuz numaralı odadan uzun boylu birisi çıkıyor.

«Yargıcımız işte bu,» diyor Müller, ona doğru yürürken.

Az sonra beni çağırıyor. Gidiyorum.

Tokalaşıyoruz.

«Sizin de davanız var bugün, değil mi?»

«Evet var.» diyor Müller, sigarasını dumanlar-
ken.

Mahkeme salonuna giriyoruz. Üç - beş kişi var
içerde.

«Bunlar kim Müller?»

«Birisi Türk. Sanıyorum, benden sonra o yargı-
lanacak.»

«Suçu ne?»

«Bilmiyorum. Öğreniriz az sonra. Şu uzun boy-
lu var ya, beni mahkemeye veren o işte.»

«Televizyonla ilgili mi?»

«Evet. Kayınbiraderim.»

Yargıç geçiyor yanımızdan. Yerine oturuyor.
Önünde üç - beş dosya var. Sol tarafına, tıfil birisi
gelip oturunca soruyorum.

«Savcı da bu olmasın?»

«Savcımız,» diyor Müller.

Dosyaları inceliyor yargıç. Birisini üste alıyor.

«Bu dosyanın sahipleri, bay Müller ile bay Her-
mann'ın burada olduğunu görüyorum.»

Müller yanımdan kalkıyor. Kayınbiraderi Her-
mann da ayakta şimdi.

«Geliniz... Yanıma geliniz.»

Yürüyorlar. Yargıcın karşısına gelip duruyorlar.

Güler yüzlü bir yargıç bu. Soruyor.

«Bay Müller, bay Hermann, kendisinin de hak-
kı olan televizyonu alıp götürdüğünüzü söylüyor.
Doğra mu bu?»

Düşünüyor bir süre Müller. Ya da öyle görün-
mek istiyor.

«Evet,» diyor sonunda. «Doğrudur. Televizyo-
nu kullanıyoruz hâlâ.»

«Annemizindi,» diyor Hermann. «Benim de hakkım var bu televizyonda.»

«Ne söyleyeceksin bu durumda bay Müller?»

«Hakkı vardır efendim.»

«Televizyonun değeri için bilirkişi ister misiniz? Ortadan bölüp paylaştıramıyacağımıza göre, değerinin yarısını, taraflardan biri, ötekisine verir.»

Savcı dinliyor. İnce çerçeveli gözlüğünü arada bir çıkarıp kâğıtla temizliyor.

«Hayır,» diyor Müller. «Bölüşmeye razı olmam. Yüksek mahkemeniz de razı olmamalı. Lütfen, kayınbiraderime sorunuz, annesini en son ne zaman gördü?»

«En son ne zaman gördünüz bay Hermann?»

«Öldüğü gün yargıcım.»

«Haber gitmişti, öldü diye. Bunu sormuyorum ben. Ölmeden önce demek istiyorum.»

Düşünüyor Hermann. Parmaklarını sayıyor Hermann.

«Üç yıl oldu,» diyor, sonunda.

«O halde televizyon benim sayılır,» diyor Müller, sevinerek. «Lütfen, üç yıldan beri annesini görmediğini unutmayınız sayın bayım.»

«Üç yıl uzun bir zaman değil,» diyor Hermann.

«Görüşecek olanlar için uzun bir zaman oluyabilir. Ama para harcıyanlar için, bir günün bile önemi vardır.»

«Annemin evinde oturuyordunuz, sizin sık sık görmemiz olağan.»

«Davayla ilgili, önemli bir açıklama yapmak istiyorum efendim. Kayınvaldeye, evinin kirasını her ay, sektirmeden ödedik. Benim, televizyona sahip çıkmamın başka bir nedeni var. Hem, karımla birlikte alınmış bir karardır bu.»

«Kızkardeşimi de mahkemeye veriyorum öyleyse,» diyor Hermann, öfkeli bir sesle. «Demek kardeşim, suç ortağıdır.»

«Suç ortağım değildir o.»

«Açıklayınız gerçeği öyleyse,» diyor yargıç. «Sizi dinliyoruz.»

«Hafta sonu gezilerine,» diyor Müller. «Çocuk-çocuğumu götürdüğümde, kayınvaldem de birlikte gelirdi, bizimle.»

«Çalışıyordu o,» diyor Hermann. «Öldüğü gün biie, çalışmaktan gelmişti. Payına düşeni, ödediğinden eminim.»

«Kayınvaldeme ödetmedim bir güne bir gün.»

«Annem öldüğüne göre, doğru olup olmadığı nasıl anlaşılabilir?»

«Kızı yaşıyor. Karım o benim.»

Yargıç dosyayı karıştırıyor. Yargıç düşünüyor bir süre.

«Gereği düşünüldü. Karınızın ismini söyler misiniz bay Müller.»

«Renata, sayın bayım.»

«Renata'nın tanık olarak dinlenmesine...»

Müller yürüyor. Bana doğru yürüyor. Evinde yediklerim, içtiklerim geliyor aklıma. Yabancılık duyuyorum ansızın. Tedirgin oluyorum. Yediklerimin, içtiklerimin hesabını, karı-koca tutuyorlarsa, diyorum içimden. Ben de Türkiye'de yedirip içirdiklerimi söylerim, gerekirse. Kendi kendimden, böylesi hesaplaşmalara bulaştığım için utanıyorum. Müller geliyor. Yanıma oturuyor. Konuşmuyoruz bir süre. Kim bu Renata? Kim bu Müller? Nasıl bir aile bu? Bu aileler? Yıllar önce nasıl da imrenirdim batılılara. Nasıl da imrendiriyorlar hâlâ... Bakamıyorum Müller'e. Hele Renata'yı hiç görmek istemiyorum

şu anda. Demek doğruydu, Türkiye’de, evimizde buldukları sıra, yaptıkları. O zaman inanmak istememişim. Olmaz, demişim, karıma. Yanlışın vardır besbelli. Bana anlatma böylesi şeyleri. Ama şimdi inanıyorum duyduklarıma. Küçücük evimizi, daha dar yapmıştık, konuğumuz oldular diye. Küçük odaya sıkışmıştık üç çocuğumuzla birlikte. Büyük odamızı, evimizin biricik büyük odasını onlara vermiştik. Yemeklerin en güzeli yapıldı her gün. Renata... işte gene görüyor gibiyim onu. Odamızda oturuyor. Süsleniyor. Elini, sıcak sudan, soğuk suya vurmuyor. Çırpınıyor karım. Odadan odaya, evden çarşıya koşuyor. Renata süsleniyor. Renata, iki çocuğuyla ağırlatmasını ne güzel de beceriyor. Bu üstünlüğü nereden geliyor acaba? Anlıyamadan, şaşır-mış, güler yüzle, ağırlamak babamızın yeni bir borcuymuş gibi, ödemeye çalışıyoruz günler boyu. Oysa, şu günlerde, kapımıza, en yakınlarımız, örneğin, kardeşlerimiz, bacılarımız, hattâ anamız, babamız gelse, yüreğimizle birlik, elimiz daralır, yüzümüz ekşileşirdi, daha birkaç gün geçmeden. Kan bağlarımızı bizlere böylesine yabancı eden, yabancıların, şimdi nasıl da başımızın üstünde yerleri var. Renata... Uzandığı divanda kitap okuyor. Karım eğiliyor divanın altına. Süpürgeliyor yeri, tozutmamak korkusuyla. Biliyor çünkü, Renata evini elektrik süpürgesiyle temizliyor. Utancı bundan kuşkusuz. Duruyor karım. Renata, kitabının sayfalarını çevirirken, yapraklar hışırdıyor. Karımın, divanın altından topladığı çikolata kâğıtları da hışırdıyor bu sıra. Duruyor. Anlıyor o şimdi, üç çocuğumuza göstermemek, vermemek için, Müller’in getirdiği çikolataları, kapılarını örtüp çocuklarına verdiklerini. Sonra da divanın altına kâğıtlarını tikiştirdiklerini...

Müller'e bakamıyorum hâlâ. Gözlerim nemlenmiş bu sıra. Küçük kızım aklıma düştü çünkü. Kilitli odalarda, çikolata yiyen bu aile, bu ailenin çocukları, sessiz, içe dönük kızımızı nasıl da döverdi. Döverlerdi de biz, onlar konuğumuz ama diye, nasıl da çıkıştırdık küçüğümüze.

Başka bir odadayız.

Yargıcın karşısına gelince, duruyor. Ellerini önünde kavuşturuyor. Güneş yanığı yüzü buruşuk.

«Benim efendim. Evet Türk.»

«Ne zamandan beri Almanya'dasınız?»

«Dört efendim.»

«Siz?»

«İsmim Johannes Nette.»

Johannes Nette Alman. Sakin duruyor o. Ayağının birisine aktardığı ağırlığını, yargıcın masasına vermiş.

«Sizi, arabasına alan yabancı bu muydu Johannes?»

«Evet buydu yargıcım.»

«Siz, Johannes Nette'yi arabanıza aldınız mı?»

«Aldım efendim.»

«Kaza yaptığınızda Johannes Nette de yaralanmış.»

«Yaralandı efendim.»

«Bir de geyik öldürmüşsünüz.»

«Kaza, zaten geyiği öldürmemek isterken oldu efendim. Yaralanmamızla, geyiğin ölmesi aynı kazayla ilgili.»

«Hayvanlara eziyet etmenin, Almanya'da yasak olduğunu biliyorsunuzdur.»

«Biliyorum efendim. Federal Almanya Cumhuriyetindeki Türk İşçileri İçin Klavuz kitabında okumuştum.»

«Ormanın girişinde, «Geyik çıkabilir» tabelasını görmeliydiniz.»

«Geceydi efendim.»

«Para alamazsınız, durum böyle olunca. Ne arabanız, ne de tedavi masrafları için.»

«Alamıyayım efendim.»

Johannes Nette toparlanıyor.

«Almanya'dan kaçabilir yargıcım. Dikkatinizi çekerim.»

«Bu adama da ne oluyor efendim?»

«Parasını istiyor.»

«Ne parası?»

«Tedavi.»

Şaşıyor Türk işçisi.

«Sigortadan alsın.»

Yargıç düşünüyor. Sonra, bu yabancı işçinin bilmediği yasayı, tane tane anlatıyor.

«Almanya'da, bir kimse, arabasına aldığı herkesten sorumludur.»

«Hastası varmış ama.»

«Yardım etmeseydiniz, kimse hesap sormazdı size. Hem arabanıza almak yerine, telefon edebilirsiniz, gittiğiniz yerden.»

«Peki efendim, suçum ne benim şimdi?»

« Arabanıza aldıktan sonra, kaza yaptığınıza göre, tedavi parasım sizin ödemeniz gerekiyor. Hiç bir sigorta para ödemez bu durumda. Yasa böyle.»

Anlıyamıyor yabancı işçi. Yardımlaşmayı yasaklayan, böylece herkesi bir araba almaya zorlayan yasayı anlayamıyor.

«İyilik etmek istemiştım ama,» diyor, kekeliyerek. «Üste neden para vereyim?»

Yargıç, önündeki dosyadan bir kâğıt çıkarıyor.

«Hayvanları Koruma Cemiyeti de ceza kesmiş

size, geyiği öldürdünüz diye.»

«Geyiğin parasını öderim efendim,» diyor, yabancı işçi. «Ama, Almanın parasını ödemek gücüme gidiyor doğrusu.»

«Yasalara uymak zorundasınız,» diyor, Johannes. «Ah, acı çekme sigortam olsaydı keşke.»

Ters ters Johannes'e bakıyor, Türk işçisi.

«Acı çekme sigortası da neymiş?» diye soruyor, eli, ayağı titrerken.

«Yeni bir sigorta. Yüzüme bakma öyle.»

«Arabanıza bindi diye, cebinden, tedavi parasını verecek değil ya Johannes.»

«Ödetmeyin bu parayı bana, efendim. Haksızlık etmeyin, iyiliğime.»

«Bildirirsek, fabrikadan keserler. Hattâ dört, beş Mark daha fazla ödersiniz.»

Güneş yanığı yüzü karışıyor Türkün.

«Çalışma iznim var,» diyor. «Başka ülkelere giderim ben de.»

«Pasaportunu alınız yargıç bey. Kaçacak bu adam.» .

«Ne? Pasaportumu mu?»

«Pasaportunu ya!... Johannes'in parası ödenmezse eğer.»

Johannes, başını öne eğiyor. Johannes, belki de, gecenin karanlığında, arabaların hızla gelip geçtiği yolda kendisine yardım eden Türk'e acıyor.

«Yargıcım,» diyor ansızın. «Bakınız ne düşündüm ben?»

«Evet,» diyor yargıç, arkaya kayılırken. «Söyle.»

«Takside bağlayınız. Taksit bitinceye değin pasaportunu alabilir misiniz ama?»

Takside bağlanıyor, yıllık cezası. Yabancı işçi

seviniyor. Kapıdan çıkarlarken, Johannes'in kendisinden önce çıkması için saygıyla geriye çekiliyor.

«Polise gitmeliyim,» diyor Müller, dışarıya çıktığımızda.

«Tercümanlık mı yapacaksın?»

«Evet... Biliyor musun, şu bina da hapisane,» diyor, parmağıyla gösterirken.

Kırmızı taşlarla örülmüş küçük bir hapisane bu.

«Çok hükümlü var mı içerde?»

«Sanmıyorum.»

«Yabancı?»

«İki Türk var, bildiğim.»

«Suçları ne?»

«Birisi, sahte oturma belgesi düzenlemiş. Ötekisi de, alafranga helanın üzerine çıkmış.»

«Tünemiş derler ona.»

«Haaa... Tünemiş işte. Kapıyı da kilitlemeyi unutunca, Almanın birisi yakalamış. Yabancı işçinin ayaklarını deĝdirdiđi yere, kıcımı koymam demiş. Türk de, vay, senin kığın benim ayağımdan kıymetli mi deyince, kavga çıkmış.»

Hapishanenin penceresiz, yüksek duvarlarına, soydaşımı görebilecekmişim gibi, bakıyorum bir süre...

KOKU SIZDIRMAYAN TABUTLAR

Büyük bir fabrika... Yakınından, elli metre, yüz metre yakınından, bütününe görmek mümkün değil. Uzaklaşmak, çok uzaklaşmak gerekiyor, şurada başlıyor, şurada bitiyor diyebilmek için. Kuruluşu da öyle. Geriye doğru on yıl, yirmi yıl eklemek gerekiyor yüz yılın üzerine.

Bu fabrikaya, bu fabrikaya en yakın kasaba olan Walldorfa otuz iki Türk gelmiştik. Bu kapıdan gidip geldik barakamıza. Büyük büyük kapılar var şimdi. Yollar da genişlemiş.

işte, kaldığım baraka. Tanıyorum onu. Yeni yapılmış pek çok, iki üç katlı barakaların yanında, büyük inşaatların şantiyesi gibi durmasına karşın tanıyorum. Duvarları, pencereleri, kapısı eskimiş. Yepyenydi biz geldiğimizde. Bizim için yapılmıştı. Otuz iki Türk için...

iki binden fazla yabancı emekçi var şimdi buradaki barakalarda. Türk, İtalyan, İspanyol, Yunan belki Yugoslav da...

Kapıdan içeriye giriyorum. Bizim, yıllarca grip çıktığımız kapımızdı bu. Umut kapımız...

Almanya'da ekmekle birlikte aldığımız, naylon gömlek ve kravatlardan sonra bir bisiklet de alabilmiştik.

Saatlerce, sırayla, hemen hemen hepimiz barakanın koridorunda binmiştik, bu bisiklete.

«Rasim gel, sen de bin.»

«O, sırasını savdı.»

«Var mı binmeyen?»

«Yarı gece oldu arkadaşlar. İşe gitmemize, kaç saat kaldı şunun şurasında?»

«Var mısınız, bu gece işi unutulalım?»

«Çalışmasaydık alabilir miydik bisikleti?»

Ben de biniyorum, ince, uzun koridorda uçuyorum sanki. Demek, herkes dilediğini alabilecek Almanya'da. ..

«Kapının öbür kanadını da açın.»

«Ön taraf eğilsin biraz.»

«Telgrafın cevabı gelmedi daha.»

«Ölü bekletilmez.»

«Ağlama arkadaş.»

İspanyol barakasının pencerelerine doluşuyor, İspanyollar.

«Bir Türk amca ölmüş.»

«Yaşı mı öldürmüştü?»

«Zehirlenmiş fabrikada.»

Almanya ile Türkiye arasında uçak çalıştırıyor, bir arkadaşımız bugünlerde. «Ön taraf eğilsin» diyerek barakanın alçak kapısına tabutu çarptırmamaya çalışan Türk bu. Barakaya, ilk bisikleti alıp getiren trafikten gitmiş. Yusuf baba öldüğünde, en çok ağhyanımız da, exportçuluk yapıyormuş, Walldorf'da.

«Was suchst du?»

Ne arıyorum ben, öyle mi? Yıllar önce girdiğim şu kapıdan, yıllar sonra yeniden girmek istediğimde, karşıma çıkan ilk Türk, Almanca konuşmaya başlarsa benimle, ne aradığımı, nasıl anlatabilirim bu soydaşıma? Sen değil de, biz deseydi, ne güzel anlaşabilirdim onunla. Biz ne arıyoruz Almanya'da sahi? Ekmeği mi?

İçeriye girmiyorum. Başımı çeviriyorum, öteki binlerce emekçinin, her ülkeden gelen emekçinin, barındığı barakalara bakıyorum. Barakalar arasında küçücük bir dağ görünüyor. Renkli bir dağ bu. Dağa doğru yürüyorum. Güneşi arıyorum. Yaklaşıyorum, Yüzlerce, parçalanmış arabalar yığılmış üst - üste. Her firmadan araba var. Renk - renk. Almanya'nın bulutlu gökyüzünde görünmeyen güneş, kapitalizmin yüzünü güldürmek istercesine, hurda arabaların yanına gelmiş sanki. Bu aldatmalı, bu hain görünüşten gözlerimi alamıyorum ama. Parçalanmış arabaların çoğunda, insan kanının kurumuş kırmızılığı var çünkü. Kimbilir, geri bırakılmış ülkelerden, ülkelerin bölgelerinden, buralara füze gibi fırlatılmış dağ-bozkır refleksi kaç yüz soydaşımız ölmüş, şu arabaların içinde. Bu yüzlere umutlarını bağlamış kaç bin soydaşımızın bükük boyunları, şimdilerde uçaklarla gelen tabutların üzerine düştü. Düştü de, et yerine ot yiyen dudaklardan yeşil salyalar ve yüzyıllar boyunca ağlıya ağlıya kurutamadıkları göz pınarlarından yaşlar akıttılar; kapitalist ekonominin ele geçirdiği en ileri tekniğin koku sızdırmaz tabutları üzerine...

Presler, dünyanın en büyük presleri çalışacak yakın bir gelecekte. Yeni kurulan firmaların işi de bu. Hurdaya atılmış, etlerin, kanların kurduğu ara-

baları, presliyecekler. Yeni doğan bebeler kadar küçültüp, el sürmeye kıyamadıkları dağlar, taşlar yerine, moloz diye kullanacaklar yeni yapılan yolların alt katında. Üzerinden, yüzlerce binlerce araba gelip geçsin diye. Daha hızlı gelip geçsin diye...

Araba hurdası dağdan bakışlarını alacağım sıra, yıllar önce aldığımız ilk bisiklet geliyor aklıma, gene. O, kanatları varmışçasına üzerinde umutlar yerttiğimiz bisiklet, sanki anaları, bebekler doğuruyormuşçasına nasıl da arabalar oluvermiş! Nasıl da parçalanmış kimileri? Her parçalanan araba, yeni bir tüketimin ilk habercisi olarak fabrikatörlere doğru, beyaz bir güvercinin ayağına bağlanmış bir trafik kazasının haberini, ne güzel de uçurtmuştur! Ekmeği, tâ buralarda arıyan bizler, kapitalistlere nasıl da pasta yedirir olmuşuz meğer...

YİYENLER
VE
ALANLAR

Düdükler çalışıyor. Cankurtaran arabasının düdüğü gibi çalışıyor... İşin, bugünkü işin bittiğini haykırıyor emekçilere.

Yürüyorum. Peter'le sözleştik: beşi yirmi beş geçe buluşacağız. Peter büro şefi.

Adımlarımı tezleştiriyorum. Kapılar açılmış. Binlerce emekçi arabalarına doğru koşuyor. Yer ayırmak istiyorlar arabalarına, yollar dolmadan. Hepsinin şimdi bir yürekmiş, bir kafaymış gibi yapmak istedikleri aynı: evlerine bir an önce ulaşmak... Sabaha, yeniden iş başına, az zamanlan var çünkü. Hep az zamanları var...

«Yarın doktora gideceğim.»

«Oturma izni aldın mı?»

«Aldım.»

«Hastalığın kaç günlük?»

«Hastayım işte.»

«İlk günün parasını alamazsın, çok günlük hasta değilsen eğer.»

«Nasıl?»

«Haa... Amigo unuttum.»

«Geçsene. Gazlasana.»

«Amigom.»

Motor sesleri.

«Buyur.»

«Yarın... Bak ne söyleyeceğim. Önemli bu.»

«Gazla dendi, dangalak. Şeridi körlettin.»

Koşuyor Amigo. Amigo İspanyol. Bir kaç yıl önce gelmiş hemşerisinden, hastalığın kurallarını öğrenecek. Bir kaç yıl önce gelmiş arkadaşının arabası var. Duramaz o. Gitmeli o. Koşuyor Amigo. Daha hızlı... Hastalık bacaklarına çöküyor. Kestirmeden gidip arabalı arkadaşını lâmbaların kırmızısında yakalayamıyor.

Başka bir park yerinden geçiyorum. Bisikletliler için bu park. Demirlere takılmış her biri. Bisikletini kapan yola koyuluyor. Yakın yerlerden gelenlerin çoğu bisikleti yeğliyor. İki kişi, hattâ üç kişi yan yana gidebiliyor. Hem konuşabiliyorlar da, pedal çevirirken.

«Domates, bugüü iki Pfenning ucuz olacakmış.»

«En son biz kaldık gene. Dikkat kırmızı yanıyor.»

«Ben de domates almayı düşüneneğim.»

«Korkuyorum Willi.»

«Neden?»

«Yarın daha ucuz olursa.»

«Pedalına ayak götür. San yanacak.»

«Ben, yeşili de beklerim.»

«Daha pahalı olursa.»

«Ne?»

«Domates.»

«Bugün alalım.»

«Alalım.»

«Yaş a be. Can arkadaşsın sen.»

«Yeş il ya-nı-yor. Hızlı.»

«Arabayla gidenler domatesi bitirmesin.»

«Bisikletimi, ikinci vites e takıyorum.»

«Param olursa, ben de vitesli bisiklet alacağ ım.»

Fabrikanın, beyni önündeyim. Binlerce emekçi buradan yönetiliyor. Güç bir iş değil ama yönetmek. Fabrikatör biliyor günümüzde, beyin yerine be-yinci yi kullandırmayı, emekçisine. Sanki, binlerce, boş u boşuna taş man beyin var ş imdi her bir kafada...

Ardıma dönüyorum. Bomboş beton saha. Üç - beş dakika öncesine değ in binlerce arabayla doluydu üzeri. Fabrikanın can kurtaran düdüğ ünü andıran sesiyle birlikte fırladı emekçiler. Bu düdükler, binlerce kan kaybeden hastanın, yaralının hastaneye götürüleceğ ini anlatır. Kan kaybeden hasta, emekçilerdir burada. Duramaz dış arıda ş imdi. Evine dönmeli, bir an önce. Uyumalı. Bedeninden boş alan, akan kanın ismi uykudur ç ünkü. Yeniden, bir gece önceki gibi karanlığ a bağ lanmalıdır. Bağ lanmadan önce unutmıyacağı bir gerçek daha vardır: yemek yemek. Hem de porsiyonların her gün arttığı yemekler. Fabrikatörler bu hileyi de bilmektedirler: et yerine ot yiyenlerle, bir oturuş ta bir öküz yiyebilecek duruma getirilmiş olanların ortak yanı, düş ünçeyle ilgili merkezlerin dondurulacağıdır.

Ye Hans, ye Maria, ye Karl, ye Rosa. Yeyin, yiyemiyenlerin, sizin sınıfınızdan olup da size unutturulan, aç lıktan ölen Asyalı, Afrikalı kardeşlerinizin cesetlerini de yeyin. Yeyin ve alın. Fiyatlar artmadan yaş amanın neden pahalılaşt ığ ını anlıyamadan yeyin ve alın. Bardağ ın fiyatı aynı, çeş it çeş it bardak alın

öyleyse. Garanti süresi dolmadan, siyah - beyaz televizyonunuzu atın. Renklileri çıkmış çünkü. Mevsimleri aylara, ayları güne bölün. Ceket alın, ayakkabı alın. Alın ve yeyin.

Al Ahmet, al Ayşe, al Osman, al Jale. Sizler de alın. Yemeyin siz, içmeyin siz, alın. Durmadan alın. Birer televizyon, daha alın. Teyp alın, araba alın. Aldıklarınızla gelin memleketimize ama. Bire beş, bire on satılacak, pazarımız burada çünkü. Gümrük kapılarında başlayın küfretmeye, gelip geleceğinize. Dudak bükün, geri bırakılmışlığımıza. Siz de dudak bükün, azmış dudak bükenlerimiz gibi. Ağırlamaya getirdiğiniz Almanlarla birlikte dudak bükün. Çekiştirin konuklarınıza biz derken, bizimle birlikte kendinizi de. Aldıklarınızı satın şimdi de. Satın. Çok para kazanırsınız nasıl olsa. Bir Markın altı Türk lirasına ulaştığını yazıyor gazetelerimiz. Satın. Korkmayın. Geriye döneceksiniz nasıl olsa. Çağırıyor sizleri gene Alman sanayicileri. Çağıracaklar hep. Hileleri anlaşılana değin çağıracaklar daha. Gümrük duvarlarınızı kemiriyorlar sizlere çünkü. Almanya'daki, hele hele toplumumuz için ne denli lüks tüketim varsa, üşüşün leş kargaları gibi üzerine. Üşüşün de yüzü gülsün fabrikatörlerin. Fabrikalara yeni siparişler verin döndüğünüzde, eksperler gibi. Sayenizde, ellerine geçmiş hazır pazarları varken, çift vardiya, üçlü vardiya çalıştırsınlar sizleri. Nasıl olsa, emeğini yok pahasına satan da sîzsünüz, yapılanların üçünü, beşini satın alan da. Doldurun arabalarınıza. Yemeyin Ahmetler, yemeyin Jaleler, alın. Doldurun trenlere Osmanlar, Ayşeler. İsmi kimisi harfleri silinip eskiden gitmiş olanlar, siz de uçun Türkiye'ye. Yükte hafif, pahada ağır Marklarınızla birlikte uçun. Arsa alın büyük kentlerimizden. Mezarlıklar biie sö-

klmeye başladı son yıllarda. Açlıktan lenlerin, ikinci, üçüncü sınıf mezarlıkları, ucuza kapatılıyor bugünlerde. Yakın bir gelecekte değerlenir diyor, memleketimizi mezarlık yapanlar, nasıl olsa. Toprakılık yapmak istemiyenler için yeni iş sahalarmız da var: hisse senetlerini alın, açılmış, açılacak fabrikalar için. Dönünce, fabrikatör olursunuz, kötü m? Çalıştığınız yeter, biraz da siz çalıştırın, şu ölümlü dünyada! Ama bir şart koşmuş bizim fabrikatörler: hisse senetlerinin hepsini alamıyacaksınız. Yüzde elli bir hisse birkaçının olacak. Batıya onlar daha önce açılmış. Kıdeme saygılı olmak gerekmez mi? Zamanı gelince, hissedarı olduğunuz fabrikadan, kulağınızdan tutup atabilmeleri için zorunludur hem, yüzde elli biri ellerinde bulundurmak...

DÜNYANIN
EN BÜYÜK
İSPIYON ŞEBEKESİ

Bakışlarımı güneye doğru çeviriyorum. Emekçilerin çalıştığı halleri görüyorum. İkincisinde çalışmışım ben. Eni seksen, boyu iki yüz metre olan bir halle bu. Bantlar döner içinde. Yürüyen, dönen bantlar... Şimdi kapkaranlık. Kapitalizmin son hilesi bu otomasyon... Beyinleri, beyincik yapan otomasyon... Üretim aracını, hiç bir üretim aracım bütünüyle yönetemeyecek duruma getirilmiş emekçiler çalışıyor burada da. Mısır Ehramları... Kırbaçlar şaklıyor. Göğe doğru yükseliyor ehramlar. Her bir katında ölen yüzlerce, binlerce köle. Ölenlerin yerine, sırada bekliyen diğer kölelerin katılması... Yan yolda bırakılmış bir taşın biraz daha yükseğe çıkarılması... Yeni köleler. Yeni köleler. Yapacakları işi öğrenmeleri çok kolay ama. Bir taşı şurdan alıp şuraya taşımak. Bir taşı şurdan alıp şuraya taşımak. Yirminci yüzyılda da aynı. Şu vidayı alıp şuraya takmak. Şu vidayı alıp şuraya takmak. Aynı vidadan, aynı yere bir günde, önünden geçen bir makinanın bir parçası üzerine binlerce kez takmak. Ölünceye değin milyonlarca kez takmak. Sen

çekil Hans. Sen gel Willi. Willi konuşabiliyor. Willi düşünebiliyor hâlâ. Dursun öyleyse o. Dünyanın sayılı sanayileşmiş toplumu olan Almanya'nın şu bantına, şu otomasyon çalışma temposuna, Türkiye'nin hamsiye çıkan balıkçısı Haşan, bozkırından, kara sapanı tutan Davud, bankacı, küçük burjuva Sadun, her sabah kış günlerinde, tokyolu ayakları kara gömülmüş çocukların kravat denetimcisi öğretmen Kemal, Kemal'ler gelsin, öyleyse. Ha Haşan, ha Davud, ha Sadun, ha Kemal şimdi de siz başlayın vida takmağa. Vida; ucuna diş açılmış bir maden. Başı var: üzerine oyuk açılmış. Bunun ismine de tornavida derler. Tekrarla Haşan. Tekrarla Davud. Tor-na-vi-da. Geçirin vidanın oyuğuna. Çevirin önce boşlukta. Çevirin. Çevirin. Hep çevirin. Gözlerinizi yumup çevirin şimdi de. Oldu, bitti işte. Şimdi de şu deliğe takın. Şimdi de şu deliğe takın. Gözler yumulsun yeniden. Hep takın. Hep takın. Bozguncu Willi, üretim aracını bütünüyle yönetmek isteyen, hâlâ emekçinin onuruna sahip çıkmak isteyen Willi, sen ayak altında dolaşma hele...

Çalıştığım haileye bakıyorum hâlâ. Karanlık. O sabah da karanlıktı.

Yağmur yağıyor işte. Karanlıkta görünmeyen, ıslatan yağmur. Arabamı park ediyorum. Koşmaya başlıyorum. Yüzlerce, binlerce emekçiyle koşuyoruz. İş başına on yedi dakikamız var. Dağılıyoruz hailelere. Varıyorum soyunma odasına. Benden önce gelmiş olanlar var. Tulumlarını giymişler. Ben de giyiyorum. Saatime bakıyorum. Altı dakikam var. Seviniyorum. Dün, aynı işleri yaptığım halde, beş dakikam kalmıştı. Yürüyorum makinalar arasından. Çoğu makinaların başında, emekçileri hazır, tik dar-

beye hazır. Hızlanıyorum biraz. Daha otuz kırk metre yol ura var. Sigara yakıyorum. Ne kadar içebilsem kâr, diyorum, dumanı bol bol çekerken. Tezgâhımın yanma gelir gelmez, başını ezip tulumumun sol üst cebine koyuyorum. Önümde duran, yirmi otuz saniye sonra dönecek bir bantın, benden alıp sonraki emekçiye götüreceği rnakinamın, - makinanın - karşısına geçiyorum. Akşam elimin hizasına, kolumun uzunluğuna göre ayarlayıp bıraktığım tornavidamı alıyorum. Öteki tornavidalar da almıyor. Çekiçler, matkaplar, kontrol âletleri alınıyor. Yuvarlak, kocaman bir yuvarlaklığın çevresinde hazırız şimdi. Saatin yedi üzerine gelmesi bekleniyor. Kollar uzanıyor. Yelkovan yürüyor. Değecek elektrige. Değmesiyle, dönen bantlar, yürüyen bantlar da akacak önümüzden, su gibi. Değiyor. Ziller çalıyor. Eller, makina olacak demirler üzerinde şimdi. Bir saniye, iki saniye, üç saniye. Çığlık. Çığlıklar...

«Wilhelm'in yeri boş!..»

Koşuşmalar. Bant dönmesine devam ediyor. Bantın dönmesi görünmeyen, bilinmeyen devler tarafından çok önceleri ayarlanmış çünkü.

«Wilhelm'in yerini doldurun.»

«Wilhelm'in takacağı parça olmadan nasıl çalışırım ben?»

«Ben de, senin takacağın parça olmadan çalışmam, kardeşim.»

«Hiçbirimiz çalışamayız.»

«Paralar... On yedi saniyemiz parasız geçti.»

Montaj sahasında, büyük bir savaş çıkmak üzere. Birbirimize saldıracağız nerdeyse.

«Hep Wilhelm'in yüzünden.»

«Yapmazdı böyle alçaklık.»

«Ölmüş olmasın.»

«Ölüm servisine telefon edilsin.»

Kahkahalar duyuyor gibiyim. Altın, gümüş işlemeli bir koltuk tepemizde, havada, sırma, ipek iplerle asılı sauki. Patron, koltuğuna oturmuş. Piposunu tütürüyor. Tahiti adasındaki villâsıyla konuşuyor. Tahitili sevgilisine, uçağını söylüyor az sonra. Başka bir telefon: Paris. Ortak Pazar... Hannover'de açılacak Drupa Sergisi için makinalarına pavyon kiralyor. Kahkahası duyuluyor ardından. Bize bakıp gülüyor. Çağlar boyunca sürüp gelen işçi sınıfının mücadelesi... Ölen yüzbinlerce emekçinin kemikleri sızlıyor mezarlarında. Şimdi, patronun denetimi, ince, incecik bir bakır telle yapılıyor çünkü. Bantı döndüren motora bağlanmış bu tel. Böylece, kölelerin sırtında şaklıyan kırbaçların sesi yerine, motora sarılı bakır teller, eksi'den artı kutba atladıkça, denetlenmiş oluyor yüzlercesi, binlercesi. Her emekçinin para kazanması, bir öncekinin çalışmasına bağlanmış. Dünyanın en büyük, en kurnaz ispiyon şebekesi kurulmuş böylece. Konuşulmadan sürüp giden bir ispiyonculuk üstelik. Bantdaki yerini almayan, alamayan emekçiyi, emekçiler birbirine ispiyonluyor, otomatikman. Sonunda, gelmiyenin üzerine saldırılmak için birleşiyor tüm emekçiler! ...

«Wilhelm gelmedi hâlâ.»

«Otuz yedinci saniye dolmak üzere.»

«Wilhelm kovulsun.»

«Kovulmadan önce cezalansın.»

«Wilhelm'e ölüm.»

«Kendinize gelin arkadaşlar! Altı yıl, sekiz ay, yirmi günde, bir kez de gelmiyebilir.»

«Kimsin sen?»

«Bozguncunun biri bu.»

«Bozguncu değilim ben. Sanayiciler tarafından, sınıfımızın iğdiş edildiğinin bilincindeyim sadece. Büyük kent yaşantısına alıştırdığımızdan, lüks tüketime tiryaki edildiğimizden beri tatlı su balıklarına döndük, arkadaşlar. Maden ocaklarında, şantiyelerde çalışan, henüz doğadan kopmamış olanlar bizden ileride.»

«Saniyeler ilerliyor.»

«Wilhelm'den umut yok.»

«Bantı durdurun.»

«Ana şalter, büroda.»

«Alçak Wilhelm.»

«Ge-li-yooooorr!»

«Ooohhh!...»

«Başardık.»

«Geldiimm.»

Bütün gözler, «geldim» sesine çevriliyor bir anda. Koşup banttaki yerini alıyor. Bir kadın bu. Yüksek topuklu ayakkabıları var. Önü yırtmaçlı, uzun bir entari giymiş. Parçasına, matkapla delik delerken eğilip kalkıyor. Eğilip kalktıkça, entarisinin önü açılıyor. Donu görünüyor sık sık. Dudaklarına ruj, yanaklarına al pudralar sürmüştü. Başında uzun, örgülü saçlar var. Duruyor bir ara. Bakır telle saçlarını, matkap kapmasın diye, arkaya topuz yapıyor. Hepimiz, Şarlo'nun filmi «Asrı Zamanlar»daki gibi çalışıyoruz. Daha hızlı çalışmalıyız ama. Tek tek, kırk üçer saniye borçluyuz banta.

Kadın olmuş Wilhelm'in alnında boncuk boncuk terler görülüyor. Soluğundan yayılan alkolü düşünüyor. Az ötesindeki taşlama makinasından çevreye kıvılcımlar saçılıyor çünkü. Ağzının parlamasından korkuyor Wilhelm. Faşing'ten geliyormuş o...

Wilhelm'in kapıdan girdiğini görüyor gibiyim sanki. Gösterişli o. Katılıyor kalabalığa. Salonda ayılar, atlar, eşekler var. Göbek atan dansöz kızlar, bir iki... Türk kızları bunlar. İlgi topluyorlar. Ayılar yere atıyor kendilerini. Eşekler de ayıların üzerine düşüyorlar. Bir efe görünüyor *bu sıra*. Siyah eşiği kuyruğundan çekiyor.

«Kendine gel Ayşem.»

«Ayıları seviyorum, efeem.»

«Eşeğim benim. Almandan çok severim ben, seni. Unutma.»

Eşekle, efe sarılıyor birbirlerine. Öpüşmek istiyorlar. Faşing şarkıları taşıyor sokaklara. Ayşe'nin, eşek başını çıkarmak istiyor efe. Çıkartıyor. Öpecek. Wilhelm yanibaşlarında. Efe'ye sarılıyor Wilhelm. Konuşmuyorlar. Kural, faşingte az konuşmak çünkü. Efe, Wilhelm'i öpüyor, kadın niyetine. Eşek Ayşe faşing *te* olsalar biie kıskanıyor. Kıskandırmak istiyor hemen. Derebeyi olmuş bir Alman'ın kollarına atıyor kendisini. Uzun uzun öpüşüyorlar. Ayılar kalkıyor yerden. Son dansları seviyor onlar. Son batı danslarının melodisiyle, gerdan kırıyor Türk dansözleri. Köşeye büzülmüş, pala bııklı birisine yaklaşıyor genç bir kız. Çıplak bedenini örten donu ile yaklaşıyor... Büyük göğüsleri dipdiri. İyice yaklaşıyor. Dizlerini kırıyor. Meme başlarını, pala bııklara sürüyor. Gecenin en büyük buluşu kabul ediliyor. Görenler alkışlıyor. Ayılar, eşekler tepinip sevinçle yere atıyorlar kendilerini gene. Pala bıık, ahıra girmek istemiyen huysuz hayvan gibi direniyor. Geri geri çekiliyor. Genç kız daha bir arzulanıyor. Bııklarından tutup çekiyor. Kaldırıyor adamı. Dans... Dans bilmiyor adam. Çifte telli yapıyor. Gülüyor herkes. Almanları güldürebildiği için, seviniyor pala

bıyık. Wilhelm de gülüyor. Aradığını bulamamış henüz. Bara doğru yürüyor. Sızmış bir kaç kişi var. Eğiliyor. Amacı, sevgilisini bulmak. Sen, sen de değilsin, diyor birilerine. Yer değiştirirken saatine bakıyor. Bant geçiyor akimdan, ışıktan hızlı. Sokağa çıkıyor. Sevgilisini unutup bant'a doğru arabasını sürüyor.

MASALARA İĞNELENMİŞ PAZULAR

Fabrikanın beynine doğru yürüyorum şimdi. Üç katlı bir bina bu. Her şey buradan yönetiliyor. İkinci katında mühendisler çalışıyor. Önlerindeki büyük masalara tutturulmuş kâğıtlar var. Düz, beyaz kâğıt değil bunlar. Milimetrik karelere bölünmüş. Her kareye, yüzlerce, binlerce emekçinin pazusu ve beyni iğnelenmiş. Daha çok makina için, bütün hesaplar bu karelerin içinde oluşturuluyor. Emekçi sayısı arttırılmadan, fazladan bir makinanın daha yapılabilmesi için çareler arıyor. Buluyorlar da çaresini. Geçinmeleri buna bağlı çünkü!

Feyzullah az ötemde duruyor işte. Başında açılmış uzun saçlar, terli alınına yapışmış. İki parçayı birbirine kamlı birleştirecek. Birleştirdiği parçayı da piston koluna takacak.

«Yeni iş dağılımında yanlışlık var.»

«Olamaz Feyzullah.»

«Ustam, iki dakika, altı saniyede yapamıyorum.»

«Hesabımızda yanlışlık olmaz Feyzullah. Yapacaksın.»

«Gökten inen âyet değil ya bu?»

«Âyetlerden hesaplıdır Feyzullah. Mühendislerimizin çoğu, doktoralıdır.»

Feyzullah daha hızlı çalışıyor. Alnından dökülen terler yere damlıyor bu kez. Ustabaşı yanında duruyor.

«Adımlarını öne doğru değil, bantın üzerindeki makinaya göre aç. Sağa, ya da sola. Bir saniye, belki iki saniye kazanabilirsin.»

Ayı gibi yürüyor Feyzullah.

«İki dakika. Tak parçayı piston koluna. Altı saniyen var. Telaşlanma. Ooff Türko, yetiştiremedin gene.»

«Yetişmez ustam. Kızmayın ama, yetiştireceğim. Kaç saniye açığım var?»

Başını sallayıp gidiyor ustabaşı. Sorun büyüyor. Hesapta yanlışlık olabileceği kuşkusunu yayılıyor emekçiler arasında. Özellikle Alman emekçileri, yarınlarını düşünerek karşı çıkıyorlar.

«Sendika sorumlusunu çağırtalım.»

«Kronometre iste, Feyzullah.»

«Bir sakarlık olmaz ya sonunda?»

«Yanımdayız Feyzullah. Seni destekliyeceğiz sonuna değin.»

Metal İş Sendikası'ndan üç temsilci geliyor. Feyzullah'ın başı kalabalık. Kronometreler çalışıyor.

«Kam uzakta.»

«Döner bantın, yerini değiştiremeyiz.»

«Mühendisler, bantın uzaklığını hesaba katmışlardır.»

«İyi. Kamı zamanında çakabildi.»

«Ah, pistonun yanında olmalıydı şimdi.»

«O-lu-yoor.»

«Bundan fazla çalışılmaz ki.»

«Türkmüş.»

«Refleksleri zayıf olmasın.»

«Yıllardan beri Almanya'da.»

«İki dakika.»

«Yetiştiremiyecek. Var mısın birasına?»

«Varım. Benden iki şişe.»

«Ge-çi-yor. Geçti.»

«Hesaplayın lütfen.»

«Bir makinada üç saniye. On makinada otuz, yirmi makinada altmış. Altmış saniye de kocaman bir dakika, ya da üç yüz altmış salise eder arkadaş.»

«Federasyonumuza bildireceğim. Yanlışlık var hesabınızda.»

«Telefon edildi.»

«Kime?»

«Patrona. Hem de kırmızı telefon kullanıldı.»

«Patronumuz da anlamak istiyor, yanlışlık olup olmadığını.»

«Geliyor.»

«Kim?»

«Patron.»

Sendika görevlileriyle selâmlaşıyor patron. Feyzullah'a bakıyorum. Yüzü sapsan olmuş. Patron yanıbaşında. Onun da elinde kronometre var. Endişeleniyorum. Patrondan çekinir diye endişeleniyorum. Yıllardan beri çalıştığımız fabrikada, patronun yüzünü ilk kez görüyoruz çünkü.

«Kronometrelere dikkat.»

«Başlasın mı efendim?»

«Başlasın.»

Alman emekçilerinin de gözü orada. Gerçi biliyor onlar, Feyzullah'ın yetiştiremeyeceğini. Bir ka-

çı denedi çünkü. İki dakika altı saniyede bitiren, Alman bile raslanmadı.

Mümkün olsa, Feyzullah'ın yanına gideceğim. Kulağına eğilip patrondur diye korkma diyeceğim. Sendikana güven. Sendikamızın fabrikaları olması kuşkulandırmasın seni. Hem, «yetişmez» raporu verdiler. Ürkme patrondan. Sendikana güven. Unut köyünü. Korkma patrondan. Köylü değilsin. Köylü değilsin burada. Karşıdaki ağa değil. Korkma. Korkma!...

Yere tükürüyor kimi Alman emekçileri.

«Ne oldu?» diye soruyorum.

«Süresinden önce bitirdi,» diyorlar.

Peter'in bulunduğu odaya gireceğim sıra, kapı açılıyor. Çantası, şemsiyesi elinde Peter'in.

«Ben de gidiyordum,» diyor. «Geç kaldınız.»

«Özür dilerim,» diyorum. «Yıllarımın geçtiği buraları yeniden görünce...»

«Arabanız var mıydı?»

«Hayır. Bir arkadaşım bıraktı buraya. Yayan gidebilirim ama, evi uzak değil.»

«Arabamla götürebilirim sizi. Hem de, yolda konuşuruz. Benden istediğiniz önemli birşey miydi?»

«Benim için önemli sayılır. Yabancı işçilerle ilgili bir konuşma yapacaktım.»

«Olur,» diyor Peter. «Zaman kaybetmemek için, giderken konuşabiliriz.»

Yürüyoruz, konuşmamızı sürdürerek.

«Büyümüş,» diyorum. «Yeni yeni haileler eklenmiş, bizden sonra.»

«Barakalar da çoğaldı. Almancayı unutmamışsınız.»

«Öyle. Nasıl, Türk işçilerinden hoşnut musunuz?»

«Yeni gelenler çok kötü,» diyor, hiç çekinmeden.

«Ne gibi?»

«İlk gelenlerin, sanıyorum tuttıkları bir iş vardı. Daha çok kazanmak, daha iyi yaşamak için geldiler Almanya'ya. Ama son yıllarda gelenlerin, tutacağı hiç bir iş kalmamış memleketinizde. Duyduğuma göre, milyonlarca işsiziniz varmış. Lümpeniniz varmış. Köylüleri de unutmamak gerekir. Sanayi toplumu olan Almanya'ya özellikle köylülerin uyması güç oluyor.»

«Ham emek güçleri, yerli yerindedir ama. Kaba işlerde çalıştırabilirsiniz.»

«Toprakla uğraşmaktan gelen bir rahatlıkları var. Toprağı sürüp tohumladıktan sonra, yağmuru bekleme alışkanlıkları yok mu... Sanayi kesiminde de kendisini gösteriyor. Tanrıya olan güvenleri yani. Kadercilikleri... Gene, ilginç bir yanları var: tek tek zavallı ve uysal. Hattâ inançlarını kırmanız biie mümkün. Ama bir araya gelince...»

«Ooo, bay Peter,» diye gülümsüyorum. «Sizin kırmak istediğiniz inançları, başka fabrikalarda pekiştirmeye çalışıyorlar. Köln'de bir fabrikatörün Türk işçileri için cami yaptırdığını duymuşsunuzdur. Kadere inanmamış olsalardı, açlık sorununu memleketlerinde hallederlerdi. Almanya'ya gelmeye gerek kalır mıydı? Bilirsiniz, özellikle köleler, dinlerine ve örflerine bağlı yetiştirilir. Yararlanıyorsunuz bundan da.»

«inançlardan mı demek istiyorsunuz?»

«Dolaylı olarak, demek istiyorum.»

«Durunuz. Kapıyı açayım.»

Bekliyorum. Peter biniyor arabasına. İçerden sürgüyü açıyor. Ben de biniyorum.

«Öğrenebilir miyim, ne kadar yabancı işçi var?»

«İkibini buluyor bütünü. İspanyollardan sonra Türkler çoğunlukta.»

«Öteki yabancı işçilerden önemli ayrımı var mı Türk işçilerinin?»

«İspanyollarla ortak bir yanları var: Karar verirken çok aceleciler. Verdikleri karara da sahip çıkmıyorlar. Bu huyları sevilmiyor. Biz batılılar, verdiğiniz kararın yanlışlığını anlasak bile, dönüyoruz. Onurlu olmak budur belki de. Oysa Türk işçileri, kısa bir süre sonra vazgeçiveriyorlar kararlarından. Özellikle iş konusunda oluyor bu. Kızıyorlar hemen. Çıkışlarını istiyorlar. Yapıyorsunuz gereken işlemleri. Boynu bükülünüş geliyorlar ardından, çıkmıyacağız diye. Büro şefi olarak çok çekiyorum, bu huylarından.»

«Siz, yetkili birisi olsaydınız, yabancı işçilerin Almanya'da çalışmasına izin verir miydiniz?»

Direksiyonu kırıyor Peter.

Susuyoruz. Virajı alınca, yüzüme bakıyor bir kaç saniye.

«Almanya bu konuda bağımsız değildir,» diyor, omuzunu silkelerken. «Avusturya, Fransa, Belçika, Hollanda, İsviçre... yabancı işçi çalıştırdığına göre.»

«Anlıyamadım,» diyorum.

«Ekonomik,» diyor. «Tamamen ekonomik. Ucuz emek, sanayi kesimini etkiliyor. İkinci önemli neden de, tüketimle ilgili. Yabancı ülkelerde çalışan milyonlarca işçinin katıldığı tüketimi düşünün. Almanya, yabancı işçi çalıştırmazsa, örneğin Fransa, Hollanda, Avusturya yararlanır ucuz emek ve tüketimden. Her işçi, pazarlarımız için, doğal bir taşıyıcı-

cıdır. Sanıyorum, hükümetimiz bu nedenle çalıştırıyor yabancı işçileri. Yoksa, sayısız sorunlarla uğraşır mı?»

«Böylece kapitalistler, bir taşla iki kuş vurmuş oluyor, öyle değil mi bay Peter?»

«Evet... Hem ucuz emekten yararlanıyorlar, hem de tüketimi kolaylaştırıyorlar. Gümrük sorunu sıfırlanıyor nerdeyse.»

«Bunu demek istemedim.»

«Nerde oturuyor arkadaşımız?»

«Wisloch'da.»

«Söylemek istediğiniz neydi?»

«Ucuz emek ve tüketimden kapitalistler yararlanıyor.»

«Yararlanıyor.»

«Yararlanıyor da, demek istediğim, durmadan artan ve kolayca yurtdışına taşınan tüketim sayesinde, Alman işçi sınıfının da gönlü alınmış oluyor.»

«Ücretlerin artmasıyla mı?»

«Yalnız ücretlerin artması değildir söz konusu. Her türlü tüketimi, yurtdışına satabiliyorsa sanayicileriniz, emperyalizme yabancı işçiler de hizmet etmiş oluyor, dolaylı da olsa. Böylece Alman işçi sınıfının ürettiği satıldıkça iç patlama olmuyor.»

«Devrim mi yani?»

Gülümsüyorum.

Tren, imdat freni çekilmiş gibi duruyor. Hızı, daha fazla çoğaltmak mümkün olmadığı için, duruşlardan, kalkışlardan yararlanılıyor.

Yaklaşıyor, Frankfurt'a gidecek tren. İstasyona giriyor. Durmadan, geçti geçecek. Ama, incekler imdat freninden birisini daha çekiyorlar sanki. Gıcırtilarla duruyor.

Biniyorum. Kalabalık değil tren. Giriyorum bir kompartımana.

«İyi günler.»

«İyi günler,» diyor, pencere kenarına oturmuş, yaşlı bir Alman.

Selâmımı almıyor, karşısına oturduğum kız.

Mannheim'i geçiyoruz. Hiç fabrika yokmuş gibi Mannheim'de. Belki de bütün yapılar fabrika. Öteki yapıları seçmek güç.

Yaşlı Almanın önünde iki kâğıt var. Eğilmiş, hesaplar yapıyor. Meraklanıyorum. Kâğıtlardan birisi, trenin kalktığı ilk istasyondan, varacağı son istasyon arasındaki uğrakları gösteriyor. Her uğrak da,

zaman ve kilometrelerle belirlenmiş. Öteki kâğıtta da, Almanın, trenin varış-kalkış zamanıyla ilgili tuttuğu hesaplar var. Tutuyor hâlâ. Saatine bakıyor.

«Mannheim'den, bir dakika, on iki saniye geç kalktı,» diyor.

«Varışında bir yanlışlık olmasın,» diyorum, alay olsun diye.

«Otuz saniye, varıştan alacağımız var.»

«Kimden alacağımız var?»

«Trenden.»

«Haa... Afedersiniz, anlıyamadım.»

«Rica ederim,» diyor, önümüzdeki ilk durağı ararken listede.

, «Görevinizi öğrenebilir miyim efendim?»

«Gece bekçisiyim.»

«Nereye yolculuk?»

«Hamburg... Londra'ya gideceğim sonra da. Senelik iznimi kullanıyorum da. Saatiniz kaç acaba?»

«On üçü, yirmi iki geçiyor.»

Saatine bakıyor.

«Yanlışınız olmasın? Mümkün değil.»

Yeniden bakıyorum.

«On üçü, yirmi, yirmi, bekleyiniz, üç geçiyor şimdi.»

«Sizin hanımefendi?»

Kız, saatini uzatıyor. İhtiyar Alman, çocuk gibi seviniyor.

«Sizinki bir dakikadan fazla geri. Saatimiz, hanımefendiyle aynı çünkü.»'

«Olabilir,» diyorum, canım sıkılmış.

Dışarıya bakıyorum. Dakikalarla, saniyelerle uğraşmak istemiyorum. Dışarıda da trenden başka bir şey yok. Çok hızlı giden bir tren, herşeyi kendisine katıyor çünkü.

İçkiyi fazla kaçırmış, astarsız ceketinin üstüne keçi kulaklı sarı gömleğini çıkarmış birisi giriyor, kompartımana. Akdeniz renkli birisi bu. Türk olabileceğini düşünüyorum. Yunanlı çıkıyor sonunda.

«Gene geldim bayan.»

Bana bakıyor sonra.

«Arkadaşım da...»

Burası Batı, der gibi omuzumu çökertip ellerimi iki yana açıyorum.

«Sekiz dakika sonra durması gerekir.»

«Trenin değil mi?» diye soruyorum, Alman.

«Trenin,» diyor, anladığıma, ilgilendiğime sevinerek.

«İzinli döneceğim yakında,» diyor Yunanlı.

Yüzüne bakıyor kız.

«Öptüm. Alman, Fransız, İtalyan, Türk, İspanyol...»

«Başka?» diye soruyor.

«Yunanlı da. En çok Yunanlı.»

«Olmaz, dedim.»

«Olsun,» diyor Yunanlı, avuçları içine kızın elini alırken.»

«Hesabıma göre tam şimdi durmalı.»

Dışarıya bakmıyor ama. Sanki kâğıt, kalemle durdurmak istiyor treni.

Duruyoruz. Saatiye bakıyorum.

«İkiye on var.»

Başını sallıyor Alman.

«Açık kapanmadı gene.»

«Yugoslavsın değil mi?»

«Yugoslavım. Söyledim ya.»

«Bir öpücük. Kıрма beni.»

«Yanağımdan al.»

Parmaklarıyla sayıyor gene.

«Alman, Fransız, İtalyan, Türk, İspanyol, Yunan... Hepsini dudaklarından öptüm.»

Bir karaltı görüyor gibi oluyorum ansızın. Yüzü, yavaş yavaş seçiliyor. Beygire benziyor ilkin. Papadopoulos bu.

Devrimcileri, limonluğun üzerine oturtturuyor, Papadopoulos. Çeviriyor limonluğu, Papadopoulos. Daha çok çeviriyor. Limonluğun kesici uçları özelliğini yitiriyor. Kanlar akıyor. Papadopoulos, yardımcılarına sunuyor kam. Yardımcıları, kanlarının, sevgililerinin yanaklarına. Alman S.S. subaylarının armasını çiziyorlar. Siyah bir ata biniyor Papadopoulos. Siyah atıyla tankın üzerine çıkıyor. Başu dik duranlara doğru, kılıcının ucunu tutuyor. Makinalı tüfekler çalışıyor. Başu öne yıkılmışlar arasından birisi, öldürülenlere bakıyor. Papadopoulos kılıcım havaya kaldırıyor bu kez. Adalardaki zindanlara atıyorlar, haksızlığa karşı gelmek şöyle dursun, haksızlığa göz ağartanları bile. Tankın üzerinde Papadopoulos'un atı kişniyor. Kalkan kılıç, genç bir devrimci kızı gösteriyor. Soyuyorlar. Çırılçıplak ediyorlar. Genç kız haya yerlerini örtmeye çalışıyor. Makinalı tüfeklerin namluları, haya yerine doğru çevriliyor. Papadopoulos bu kez, kılıcıyla gökyüzüne iki çizgi darbesi vuruyor. Kızın, bacaklarının derisi, iki yandan yırtılıyor. Ellerini sokuyorlar buraya, cepmiş gibi. Dayanamıyor birisi. Yaşasın özgürlük diye bağırırken ateş açılıyor hemen. Papadopoulos, tankın üzerindeki siyah atını mahmuzluyor. Fırılıyor at. Papadopoulos uçan bir atın üzerinde şimdi. Bu sıra resim çekiliyor. Çıplak, yaralı genç kız, öldürmek için üzerine atılıyor Papadopoulos'un. Bu da resmediliyor. Genç kızın uzanan elleriyle, güzel yüzü var resimde. Kanlı bedeni dışarıda bırakılmış.

Rotatifler çalışıyor. Papadopoulos'un uçan at üzerindeki resminin alt yazısı şöyle okunuyor: «Papadopoulos'umuz, gençliğin çılgınca alkışlan arasında, cumhuriyeti ilân ederken.»

«Alıyorum öpücüğü... Ben, Fransız...»

«Papadopoulos tutuklanmış,» diyorum.

Duruyor Yunanlı işçi. Çekiyor elini yavaş yavaş kızıdan.

«Papadopoulos, cumhuriyeti ilân etmişti ama!..»

«Tankın üzerine yeni birisi çıkmış. Beğenmemiş, Papadopoulos'un kılıç savurmasını.»

«Yeni'nin ismi ne?»

«O da aynı ocaktanmış.»

«Tren duruyor mu yoksa arkadaşlar?»

«Gidiyor.»

«Plana göre durması gerekiyor ama.»

Bırakıyorum üçünü orada. Restorana doğru yürürken, kendi kendime, bu Almanı, tadına doyamıyacağı bir senelik izin yapması için, Haydarpaşa - Tatvan trenine bindirmeli, diyorum.

«Bir bira lütfen.»

«Export Dordmund.»

«Olsun.»

Yudumluyorum birayı. Dudaklarımda kalan köpüğü yalıyorum. Elimin birisini getirip siliyorum, dilimin ulaşamadığı köpükleri de. Boş yer yok restoranda. Yaptığım ayıp olmuştur kuşkusıyla çevreme bakıyorum. Yanımdaki masada, pencere kenarında bir Amerikalı aile oturuyor. İhtiyar bunlar. İhtiyar ama, çocuklardan, gençlerden daha coşkunlar. Gülüşüyorlar arada bir. Kahkahaları, kalabalık restoranda bomba gibi patlıyor. Dünyaya korku kürleri yaptıran bombalan gibi... Almanlar çoğunluk-

ta. Yemekler geliyor. Bakıyor Amerikalı erkek. Sonra, ince uzun bombaya uzanır gibi, masadaki çatala uzatıyor elini. Patlıyor sanki bomba, bombalar. Vietnamlı, Kenyalı, Orta Doğu'lu Arap çocuklarının körpe sinelerinde. Patladıkça, otlar et, etler, en pahalı biftek oluyor. Bir porsiyon da karısına sunuyor Amerikalı. O da yemeye başlıyor bifteğinden. Hum yapıyor, tadı güzel der gibi. Birbirlerine gülümseyip bitiriyorlar, Vietnamlı, Kenyalı, Orta Doğulu çocukların bombalarla kızartılmış cesetlerini, biftek niyetine.

Yıllık izinlerini kullanıyor Almanlar. On gün, yirmi gün, otuz gün çalışmıyacak onlar. Mutlulukları bundan ötürü. Bir yıl süreyle, Pfenning, Pfenning biriktirilen Marklarını harcıyorlar. Oysa büyük, önemli maçlardan önce, moral kamplarına alınmış futbolcu gibi her biri. Orman içlerine, gol kıyılarına gidiyorlar. Sürekli çalışmadan ötürü, su kaynatan motorun, bir süre dinlendirilmesi gibi, kapitalizmin, emekçilerini koruyor, kendi adına böylece. Biralılar, şaraplar geliyor. İçiyorlar. Yaşlı kadınlar da var. Enekli olmuş yaşlı kadın bunlar. Yıllık izne çıkacak çocuklarını, yakınlarını uğurlamaya gidiyorlar istasyonlardan. Sarılıp öpüşecekler, vanş-kalkışları şaşmaz trenleri yönetenlere, İsa'dan yardımım esirgememesini dileyerek...

Tren gıcırtilarla duruyor gene. Yeni bir istasyon. Dışarıya bakıyorum. Binenler, inenler oluyor. Zenci derili, köle derili birisini görüyorum. Kalkıyor tren. Uzun boylu zenci, azalıp siliniyor bir solukta. Çevreme bakıyorum yeniden. Amerikalı karıkoca... Alman... Şimdi de,' uzun bir adam karışıyor aralarına sanki. Daha doğrusu, ben böyle görüyorum. Bir İngilizin de burada olmasını diliyorum.

İngilizsiz Amerikalı, İngilizsiz Zenci olmaz çünkü. Çağlar öncesi İngiliz gemileri, sıra sıra olmuşlar Afrika'ya doğru. Paralan, kırbaçları, silâhları var. Planları da var. Köle ticaretini yapan iş adamlarının hizmetindeki mühendislerin yaptığı planlar bunlar. Her geminin kaptanına verilmiş. İzliyecekleri deniz yolu haritasının yanında duruyor. Belki de haritalardan önemli. Gemi, üst kesitinden aktanılmış kâğıt üzerine. Kölelerin nasıl yerleştirileceği gösteriliyor. Geminin, kavislerinden biie yararlanılmış. Kölelerin, çaprazlama, verevleme istif edileceği belirtiliyor. Mezbaha kapılarında tartılan hayvanlar gibi, kiloya vurulacak herbiri. Örflerin burunlara geçirdiği halkalara, çelik zincirler ekliyecek İngiliz ticaret adamları. Ayaklara da vuracaklar zincir. Karşı çıkanlar, önce kırbaçlanacak, direnmeye devam edenler, ters çevrilip asılacaklar. Sonra, Afrika'dan kendi topraklarından sökülen bir ağaç gibi sökülüp çıkarılacak köleler. Gemilere, yerleşme planı yapılmış gemilere yüz bin, yarım milyon, on milyon, yirmi milyon köle doldurulup satılacak dünya pazarlarında. İnsan ticaretiyle geçinmeye alışmış İngiltere, bu alışkanlığını günümüze değin de sürdürecektir. Bu kez, insan ticaretini, kırbaç altında, silâh zoruyla, demirlere vurulmuş bedenler yerine, gönderdikleri uçak biletleriyle yapacaklar. Hem de, hileyi öğrenmiş öteki kapitalist, emperyalist ülkeleri yöneten çıkarlarıyla omuz omuza verip, kardeşçe.

Çıkarı adına kendi soydaşına biie acınayan İngiltere... Gencecik, sarı sarı politika misyonerlerinin, dipdiri dişlerini sökecektir, göndermeden önce. Soydaşlarına olan aşırı tutkunluğu adına yapacak bu diş sökme işlemini üstelik. Doğal değerleriyle birlikte, insanlarını da ele geçirmek için gidecekler-

ri kolonilerde diş doktoru yoktur çünkü. Protezli yirmi, yirmi beş yaşındaki ağızlarla, dünyanın en ünlü İngiliz politikasını uygulayacaklardır kolonilerde. Kolonilerdeki satılmışlarla anlaşacaklardır ilkin. Böylece, çağlar öncesinden günümüze değin sürüp gelen İngiliz, daha doğrusu kapitalist emperyalist toplumların kabarık faturası, kolonilere ödetilmiş olacaktır. İnsanlığı her çağda, çağ dışı bırakan, geri kalmış toplumların protein yetersizliğine karşı, çocuklarımızı yiyin diyen şebekenin elebaşısı İngilizler... Dokuma tezgahlarıyla ünlü İngilizler... Sanki bu tezgahlarda, milyonlarca, milyarlarca insanın kaderi dokunuyor yüzyıllardan beri. Babam, anam doğmadan daha, benim buralara gelip yıllarca çalışacağımı listelerine eklemişler. Bir milyar, on iki milyon, dokuz yüz on yedi bin, otuz yedinci köle olacağım ben. Yetmiş yaşındaki anam... Analarımız... Ömürleri boyunca yedikleri, içtikleri, eskittiklerinin toplamı, bir Amerikalı, bir İngiliz, bir Fransız, bir Alman hattâ bir Bağdat Caddeli burjuva kadınının yıllık süs parasından az olan analarımız... Yetmiş yılının gecesini, gündüzünü teşbihe dizip dua eden anam... O dua ederken, makinalı tüfeklerin tetiğiyle oynıyan hilebazlardan habersiz analarımız... Ya babam?. Otuz yıl toplumuna hizmet etmiş, öldüğü zaman, eski ceketinin yamalı cebindeki dört yüz seksen iki kuruşu karısına ve beş çocuğuna miras bırakan babam... Britanya adasındaki, New York'taki, Paris'teki, Bonn'daki gizli düşmanı tanımayan, anlıyamayan ama öleceği sıra sezinleyen babam...

İhtiyar, hastalıklı bedenini, bir aşağı, bir yukarı nasıl da taşırdı? Ya o ilk gece... Evdekilerin, iş bulduğuna sevinip uyuduğu gece... Seni görüyor gibiyim işte. Gecenin o karanlığında çıkıyorsun kü-

çük, ama sıcak kulübenden. Dışarıısı soğuk. Kaldırıyor sun, eski paltonun yarım yakasını. Yürüyorsun karanlığın içine. İlk gecenin acemiliğinden, önündeki kömür deposunu göremiyorsun. Çarpıyorsun az sonra. Başını kaldırıyor sun, kendine gelince biraz. Kömür dağının tepesinde, küçük bir ışık var. Oraya, tâ oraya çıkmalısın. Saati kurmalısın, saat başı. Işığa bakıyorsun işte. Senin baktığın, gördüğün ışık değil ama. O küçük lâmbanın içinde, benim, kardeşlerimin, anamın umudu yanıyor. Yürüyorsun, umutsuzluğun üzerine böylece. Soluk soluğasın, tepeye vardığında. Dizlerini ovuşturuyorsun. Kuruyorsun gecenin birini... Yevmiyenin üçte ikisini hak etmiş, altmış ikilik bedenini bırakıyorsun kendi sevincine. Bırakıyorsun ya, tutmuyor dizlerin. Aşağıya kadar yuvarlanıyorsun, kömürlerin içinde. Kimbilir, o gece kendi başına neler düşündün baba?...

Uzatmışlar divanın üzerine. Canını vermeye hazır. Anadolu insanı, can vermeye alıştırmış doğduğu günden beri. Can çekişmez o. İşte, gözlerini görüyor gibiyim gene. Nedense, nasılsa, can vermek istemiyor. Direniyor. Elleri, ayakları morarıyor oysa. Yüzü de öyle. Sıktığı dudaklarından köpükler sızıyor. Kur'an getiriyor anam. Okuyor. Daha fazla acı çekmesini istemiyor. Toplanıyoruz başına. Çocuklarını, gelinlerini, damatlarını, torunlarını gördükçe, feleğin üzerine yürümek istercesine çırpıyor. Azrail çökmüş göğsüne ama. Kurtulamıyor babam. Göz göze geliyoruz. Donuklaşan gözlerinde, ilk kez yakaladığı umudu okuyorum. Feleğin ismini değiştirmiş o. Şu dünyadan giderken anlayabilmiş belki de, feleğin düzen olduğunu. Bunu, yakınlarına söylemek istiyor işte. Azraille, sömürüyü yürütenler

el ele oysa. Tâ İngiltere'den, Amerika'dan, Almanya'dan gelip şu yoksul odada ölen babamın göğsüne *bastırıyorlar*. İstemiyorlar, gerçeği söylemesini. Kollarını kaldırıyor babam. Tutuyorum birisini hemen. Bıraksam, düşecek. Can, gitti gidecek. Başımı sallıyorum, anladım der gibi. Gülümsüyor. Ağzındaki ölüm köpüklerinde güller açıyor sanki. O da başını sallıyor. Anlaşıyoruz. Bekliyor. Odada bulunanlara, söylemek istediklerini, anlatmamı bekliyor şimdi de. Ana, kardeşlerim, karım, çocuklarım, yeğenlerim, ölüyor büyüğümüz. Fatma, Ayla, Tahsin, sen yetmişlik karım, kim sahip çıkacak sizlere? diye soruyor. Orta yerde kalınır mı böyle? Hepinizi alıp götürmem ya birlikte, ölüme? Korkum bundan. Can çekişmem bundandı. Ölüyorum ama şimdi. Ölüyorum bıraksam kendimi, ölüme. Bu düzenden umut yok. Anladım bunu. İşte size bırakabileceğim miras. Hoşça kalın...

Gülüşmelerin, dumanın ağırlaştığı havada başım dönmeye başlıyor. Pencereye, oradan dışarıya bakıyorum. Büyükçe bir istasyon burası. Eşyalar, insanlar, gözyaşları. Dönüyor işçiler. Bugün yüz, yarım binler olacak. Tıpkı burada biriktiğimiz gibi. Sonunda, Almanya, Almanlara kalacak gene. Böylesi iyi. Almanlar gelmese memleketimize ama. Emeği, ucuz avlamak için, kurmasalar yararlan adına fabrikalarını memleketimizde. Bir restorana, bir dışarıya bakıyorum. Başım öne düşüyor. Gel, babacığım, diyorum, kendi kendime. Yüreğime yoldaş ol. Dertleşelim seninle, baba-oğul. Hoşça kalın... Son sözün bu olmuştu değil mi? Dilekle olmuyor böylesi işler baba. Hiç de hoşça değiliz. Sen öleli beri, çok toprak kaybımız oldu. Oysa sınırlarımız yerli yerinde.

Demem, bir milyon insanın yaşayabileceği bir alanı kaybettik. Yıllar sonra yeniden geldim buralara. Sahi, ilk gelişimi de bilmezsin sen. Hoca yıkarken, yanibaşıdaydım. Eğilip öptüm soğumuş yanaklarından son kez. Öldü, dedim. Babam öldü işte. Engel olacak kalmadı Almanya'ya gitmeme. Gittim, geldim. Hep gidip geliyoruz. Şimdi de kovuyorlar baba...

Kompartımana dönüyorum. Çantamı alacağım sıra, Alman, Önündeki kâğıtlardan başını kaldırıyor.

«Anladım,» diyor. «Siz Frankfurt'da ineceksiniz.»

«Nasıl anladınız?» diye soruyorum.

«Plan, Frankfurt'a geldiğimizi gösteriyor.»

«Çantamı aldım,» diyorum. «Bundan da anluyabilirdiniz.»

«Sahi,» diyor Alman. «Çanta da önemli.»

«İyi yolculuklar. Gençler indi mi?»

«Şunlar benim eşyalarım. Başka eşya yoksa, inmişlerdir.»

«Ya, eşyaları hiç yoksa.»

Kapıyı örteceğim sıra, bağılıyor Alman.

«Güle güle. Plan, çantadan önemliymiş, değil mi?»

Kapıyı hızla çarpıyorum; planına da, çantasına da, der gibi.

Gene birisi, imdat kolunu çekiyor sanki. Gıcır-tılar. İniyorum.

YANIBAŞIMIZDAN TÜRKLER GEÇİYOR

Yaslanıp duruyorum demir bir direğe. Geldiğim trenin yeri doluyor hemen başka bir trenle. Seyrediyorum.

Az sonra çıkacağım buradan. Dresdner Bankasına gideceğim. Yabancı işçilerle ilgili konuşmayı, Nisloch'daki şubede yapmak istemediler benimle. Buraya gönderdiler. Karanlık çökünce de, Frankfurt'daki geneleve gideceğim. İşçilerimizi onlar da tanır. Düşünceleri ilginç olabilir.

Gürültüler ve kokular duyuyorum bu sıra. Bir hippî kfilesi bu. Yaklaşıyorlar. Az ötemde, yerlere oturuyorlar. Onlarla da konuşmak istiyorum. Yaklaşıyorum. Birkaçının başucunda duruyorum. Bakmıyorlar bana. Umursamıyorlar hiç. İşte, diyorum kendi kendime, kapitalist ekonominin curufları. Düzenle hesaplaşacaklarına, toplumun kaçakları olmayı yeğlemişler. Kültürün, yaşama biçiminin en somut kurbanları.

«Merhaba.»

Ses yok.

«Merhaba.»

Gene ses yok. Birisinin omuzuna dokunuyorum.

«Merhaba.»

Başını çeviriyor yavaş yavaş. Yorgun gözleriyle, fersiz gözleriyle bakıyor bana.

«Weg!»

Weg, çekil anlamına geliyor. Çekilmiyorum. Gitmiyorum. İlginç buluyorum, bunları ansızın. Konuşma fırsatı kolluyorum. Birisi kıpırdanıyor. Eller uzanıyor. Eller uzanıyor esrara doğru.

Çoğunun yüzü çiçek döğmeli. Aliye, Hacer, Zara, bu çiçekler sizin bildiklerinizden değil ama. Ne gül, ne papatya ne de bozkırda, yeşermiş söğüt ağacının, gül niyetine koparılan ince, uzun yapraklan...

«Merhaba.»

Ses yok.

«Merhaba.»

Gene ses yok.

Oturuyorum yanibaşlarına.

«Asyalıyım, Bozkırlıyım ben,» diyorum. «Doğadan henüz geldim. Konuşur musunuz benimle, doğa niyetine?»

Bir kız soruyor.

«Ne diyor bu adam?»

«Özlemine çektiğimiz doğadan haber getirmiş,» diyor birisi. «Tanışmak istiyor bizimle.»

«Parası varsa, sat beni. Esrarımız azaldı biliyor-sun.»

«Para veririm size. Kızınızla yatmak için değil ama.»

«Ne karşılığında?»

«Asya'da dinletmek üzere, Avrupa'yı anlatırsanız bana.»

«Almanım ben.»

«Ben İngiliz.»

«Şu Amerikalı.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Arabada doğmuşum. Babamın, öküz gibi çalıştırılması karşılığında, aldığı arabada doğmuşum... Sevmem araba. Çalışmam, dört tekerlek için başkalarının hizmetinde ömür boyu.»

«Gözlerimi, televizyonda kaybettim. Kundağın içindeyken henüz, getirip televizyonun önüne yatırdılar beni. Denizleri, dağları camın içine yerleştirmiş alçaklar. Bak dediler, dünya burası işte. Oysa dünya dedikleri, çağlar öncesi hâlâ. Roma'da, aç aslanlara parçalatılan insanları kaç kişi izliyebilirdi? Yüz, bin, onbin... Ya şimdi? Vietnam'da, Afrika'da Asya'da emperyalistlerin öldürdüğü yüzbinleri, milyonlarımız, milyarlarımız seyrediyor. Diyesim, Roma'daki ölüm meydanlarını, evlerimize taşıdı hainler.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Devrimci olamam ben. İnsanlarla, en yakınla-
rıyla hattâ, hiç bir şeyi paylaşmayı öğretmediler bana. Esrar, paylaşmayı öğrendiğimiz ilk varlığımızdır. Esrar verin bana.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Doğaya dönmek istiyoruz.»

«Doğa biie istemez bizi arkadaşlar. Kapitalizmin pisliği, bedenlerimize çökmüş çünkü.»

«Doğa cömerttir. Anadır o.»

«Korkuyorum, dağ başlarından.»

«Zaten, şu Frankfurt'da.»

«New York'ta da.»

«Bonn'da.»

«Hele Londra'da.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Evet, en kalabalık yerlerde biie, dağ başların-daymış gibi yaşamıyor muyuz sanki? Vahşi hayvan korkusu yerine, güçlü olamazsan, senden güçsüzünü ele geçiremezsen, en yakınındaki insandan korkmalısın bu kez. En yakının, anan, baban biie olsa.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Katılmıyoruz tüketime.»

«Çalışmasın işçiler. Tüketmesin işçiler.»

«Yabancı işçiler de gelmesin buralara.»

«Çocukları olmasa biie, torunları olacak bizim gibi.»

«Köpeğiz biz Maria. Korkak köpekler...»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Alçak, hain değiliz ama. Atalarımız gibi, Asya halklarının hakkım yemiyoruz hiç olmazsa.»

«Alçak sayılırız, bir yıl, iki 3a! sonra dönersek okullarına, katılırsak büyüklerimiz gibi yağmaya.»

«Tek tek işçilikten kurtulmak değil, işçi sınıfının haklarına sahip çıkmayı öğretmeli, emekçilere.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Kapitalizm getirdi, bizleri bu duruma.»

«Biz, kapitalizmin görünmeyen yüzüyüz.»

«Anam, orospu benim.»

«Açıkla Inge, ananın orospuluğunu iyice açıkla.»

«Evli orospu benim anam. Birlikte yattık dostuyla. Üçlü, dörtlü, beşli yattık.»

«Bak, yeni bir tren geldi. Görmüyorlar bizi. Oysa onların çocuklarıyız biz. Kurtaramazlar bizi. Kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar hâlâ. Bakmazlar, ne yere, ne göğe hiç. Gök kilitli sanki. Isa'yı bilirler ama. inandırılmışlar. Isa'yı çarmıha geren de, İsa'yı kiliselerde satan da aynı hilebazlar oysa.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Asya, kıtlık adına savaşmalı.»

«Kimi toplumlarını savaşı daha büyük olacak ama. Çünkü düşmanları, kıtlık değil, bolluktur.»

«Yoksul uluslar adına da savaşmalıyız arkadaşlar.»

«Esrar verin bana.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Yüüürüüü!»

«Nasıl?»

«Nasıl?»

«Aşk yapalım mı biraz?»

«Para kimde?»

«Vermedi henüz.»

«Para ver bize.»

Yanıbaşımızdan Türkler geçiyor.

«Paaarraa.»

«Sen de git buradan artık.»

«Orospuya gidecektim zaten.»

«Benden iyi orospu mu olur?»

«Bir bankacıyla konuşmalıyım hiç olmazsa.»

«Babam, banka müdürü benim.»

«Gidiyorum ben.»

«Nereye?»

«Genç bir Alman devrimcisiyle konuşmaya. Tanıyanınız var mı?»

Kalkıyorum ayağa. Çevreme bakmıyorum. Yeni bir tren giriyor perona. Saldırıyorlar kapılardan, pencerelerden. Eşyalar... Eşyaları, biri, ikisi, üçü uzatıyor pencereden. Biri, ikisi üçü alıyor içeriye. Kadınlar... Kendilerinden ağır eşyaları kaldırıyorlar. Kaç parçamız vardı Hüseyin? On sekiz. Say hele. Bir, iki, üç... Gül nerde? Gül .. Wo bist du? Çocuk Almancayı, Türkçeden iyi biliyor, İch bin da. Gül, oradaymış...

Tren kalkmak üzere. Pencereleler elle dolu. Yorgun, umutsuz bir tren de Sirkeci'den kalkıyordu şimdi. Belki Zagreb, belki de Belgrad'da rastlaşacak iki tren. Açacaklar pencereleri. Bizimkiler diye bağıracaklar birbirlerine. Yeni gelenler umutlu... Umutsuzluğu anlatacak dönenler. Umutsuzluğu anlatmalı dönenler. Emeklerinin, patronlara pahalıya geldiğini bağırmaqlar. Kendileri gibi kovulmamaları için, ananızı, babanızı, hattâ çocuklarınızı atın, demeliler. Alp dağlarını geçerken atın. Batı istemiyor artık, grev yapmasını, hakkım aramasını öğrenen insanımızı...

Dönecek, hepsi dönecek günün birinde. Hans, Willi, Mann, bak yanınızdaki arkadaşlarınız gidiyor. Kovmuş onları patronlarınız. Onların da bir ulusu vardı oysa. Nasıl kovuldukları buralara, sizler de kovulursunuz günün birinde, başka ülkelere. Emekçi olunduktan sonra, güvenmemeksiniz Almanlığınıza da. Emekçinin, Türkü, Almanı olur mu sanıyorsunuz, Hans? Sanıyorsun, Willi? Sanıyorsun, Mann?

İvan'ı gördüm ben. Otto'nun ayaklarını parçalayan İvan'ı... Otto da göğsünü parçalamış onun. Çelik çubuklar geçirmişler göğsüne, kemik niyetine. O da, yatıyordu divan üzerinde. Otto biliyor, İvan gibi. Ivan da biliyor, tıpatıp Otto gibi: başkaları adına birbirlerine vuruşturulduklarını. Ahmet'lere, Ali'lere, Osman'lara bakmıyor hâlâ. Hans'lar, Willi'ler, Mann'lar. Siz durun öyleyse. Siz bakın Hans'lara, Willi'lere, Mann'lara. Döndüğünüzde anayurda, bakmayı, sevmeyi, bir bütün olmayı unutmuş, unutturulmuş, Alman emekçilerini anlatmayın ama. Sizleri buralara salanlarla, buralardan kovanlar üzerine konuşun hep.

**Giden trenin ardından bakıyorum bir süre. Ray-
lar soluklanmadan, yeni bir tren geliyor: Paris-Vi-
yana.**

Dışarıya çıkıyorum.

Güneş batıyor.

**Doğuya doğru yürüyorum. Bir yer kararırken,
başka yerler aydınlandığı için seviniyorum.**

Fotoğraf: İsa Çelik

Cem Yayınevi, Bekir Yıldız'ın en çarpıcı, sürükleyici eserlerinden **Alman Ekmeği**'nin yeni basımını sunar. Hikâye - röportaj biçimindeki bu yeni tür eserinde Bekir Yıldız, günümüzün en önemli sorunlarından birini ele alıyor. Yabancı ülkelerdeki işçilerimizin sorunlarını, dış göçün yarattığı problemleri, yabancıların işçilerimizi ve sorunlarını nasıl gördüğünü, yerinde yapılmış incelemeler ve gözlemlerle anlatıyor.

4. BASIM

Kapak: Mehmet Sönmez

10 lira